

ZSIDÓ ÉLET

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KRT 18 SZÁM
TELEFON: 1-363-61

FELKESZÍTÉSI HETILAP

SZERKESZTETTE 1933—1937.

KECSKEMÉTI VILMOS

ELŐFIZETÉSI ÁR
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ
FÉLÉVRE 10 PENGŐ

Ujabb nyugdíjperereket vesztett el a Pesti Izr. Hitközség Utazás a deficit körül

BUDA és PEST

1937. évi közgyűlését tartotta a Budai Izraelita Hitközség képviselőtestülete. Ezen a közgyűlésen is — mint már évek óta valamennyin — egységesen vonult fel a hitközség jelenlegi vezetőségének ellenzéke, mely nem is annyira azért képvisel ellenzéki álláspontot, mintha a hitközség vezetőségének gesztioival különösképpen elégedetlen lenne, hanem sokkal inkább annak a különféle jelzavakkal maszkírozott programnak megvalósítása érdekében, melyért már évek óta a siker egyre kisebb kilátásával harcol: beleolvastani a budai hitközséget a pesti hitközségbe. Ez az ellenzék a budai zsidóság parlamentjében törpe minoritást képvisel annak ellenére, hogy megválasztása oly általános, lajstromos, titkos és nőkre is kiterjedő választójog alapján történt, mely szöges ellentéte a pesti hitközség bekebelezési eljárással súlyosbított, az adófizetők hatalmas tömegeit kirekesztő, ósdi és antidemokratikus választójogának.

Szóval ismét felvonult az ellenzék azzal a nem is titkolt, de legalább is közismert, hiszen minden közgyűlésen periódikusan megismétlődő céllal: a jelenlegi vezetőségnek minden ténykedését helytelenítő kritika alá vonni, még olyan ténykedéseket is, mint új templo-

mok építése, az iskolák szaporítása, központi székház emelése. És a budai hitközség elnöke, aki pedig eddigi tapasztalatai alapján előre tudta, hogy az ellenzéki felszólalóktól, még csak illő objektivitást sem várhat, korlátlan teret engedett a kritikának és annak ellenére, hogy erre alapszabályszerű módja volt, nem korlátozta a felszólalók beszédidejét sem; az előjárás mögött álló többség pedig a legnagyobb nyugalommal, a legloyálisabb módon hagyta az ellenzék szónokait zavartalanul beszélni. A végén pedig a pénzügyi előjáró, akinek a közgyűlés tárgysorozatának legfontosabb pontját, a költségvetést, saját munkájának termékét kellett a kritikával szemben megvédelmeznie, még köszönetet is mondott a felszólalóknak az elhangzott bírálatért, teljesen helyesen és korrektül arra az állápontra helyezkedve, hogy a kritikát annak, aki valamely közület életében vezető szerepet fogadott el, vállalnia kell annál is inkább, mert a kritikának gondolattermékenyítő szerepe elvitathatatlan.

Amikor mindezt leszögezzük, akaratlanul is visszaemlékezünk a pesti községkivétel, vagy hitközségi közgyűléseire. Ott bizony a legszelídebb kritika sem juthatott hanghoz, mert az ellenzéki szándé-

kúnak ismert felszólalóba már az első szavaknál belefojtotta a szót az elnöki önkény, vagy a Fejblintó Jánosok harsogó lármája. Nem, Pesten nem szeretik a kritikát, nem ismerik el annak termékenyítő voltát, Pesten csak egyet ismernek; a parancsuralmi rendszert gondolkodás nélkül kiszolgáló feltétlen engedelmességet. Pesten a hitközség előljáróságában oly zavartalan felfogásbeli összhang uralkodik, hogy pl. az országos politikában a legszélesebb szavazói rétegekre kiterjedő titkos választójogot fulmináns parlamenti szónoklatokban és hírlapi cikkekben követelő országgyűlési képviselők is esküdt ellenségei a hitközségi választójog kiterjesztésének és titkoságának.

Ebben különbözik a többi között Pest Budától. És ha csak ez az egyetlen különbség állna is fenn, az adókievetés módjában, a hitközség tagjai és vezetői között megmutakozó lelki közösségben jelelkező differenciáról és más hasonló csekélyégekről, nem is szólva, már egymagában elegendő magyarázata volna, miért nem akarnak a budai hitközség tagjai, igen csekély számú kivételtől eltekintve, a pesti parancsuralom hatalmi körébe kerülni.

A zsidók vallási beolvadása

Irta: dr. RÓZSA IGNÁC

II.

A beolvadás tehát nem segít, mert ha a zsidóban vérbeli, faji hibák vannak, az meg nem szűnik sok nemzedéken át. Másrészt pedig nem tagadható, hogy a folytonos, sok százados beolvadás ellenére is — mert hiszen minden korban voltak nagyszámú más hitre tért zsidók — gyakran azok sem éreznek nagy sympathiát a zsidókkal, kiknek véreben tudva, vagy nem tudva zsidó „venenum” van. Tehát *nem a fajkülönbség teszi a gyűlöletet*. Sőt a zsidók között is vannak antiszemiták, túlzóbbak, mint a nemzsidók között. Akadnak gyalázatos, zsidók, igaz, hogy erős gazdasági és politikai nyomás alatt, akik szüleik emlékének meggyalázása árán is azt hirdetik, hogy árja vér esőrgedez ereikben. Mások meg azt állítják, hogy valami csodálatos desztilláció folytán az ő vérük mentes mindazoktól a bakteriumoktól, amelyek a többi zsidót, szerintük is méltán teszik gyűlöltté a nemzetek között...

A nemzeti asszimiláció, a nemzeti kérdés megoldása nem a nemzetiségtől függ. A befogadó nép adhaesiójától függ, hogy a még be nem olvadók, a faji, vallási, nemzetiségi különállás helyett a jobbat, a szebbet, az érdekeiknek jobban megfelelőbbet választják.

A szivacs sohasem tehet szemrehányást a víznek, hogy ez nem olvad be, mert tág teret ad aprólikaesáiban a víz atomjainak, de a köszikla, amely visszaveri a tenger habját, nem panaszkodhatik azon, hogy a tenger megmaradt tengernek, sőt szikladarabokat is lép annak testéből...

„A beolvasztás szellemi tényező: eszmények és ideálok ereje égeti. Olyan erőssé kell tenni a magyarság történelmi igazságot, a keresztény élet és világnézet hódító igazságait, hogy hatalmuknak ne lehessen ellentállni.” Ezt mondta dr. Ravasz László, a protestáns Szemle szerkesztője, amikor a Huszadik Század körkérdésére a zsidó problémában állást foglalt. *Ezt az álláspontot mi is elfogadjuk. Ha az eszme igérete olyan nagy, hogy annak más eszme hívei nem tudnak ellentállni, akkor az eszmei, vagy mond-*

juk vallási beolvadás ügyis ellenállhatatlanul végbemegy...

Azt a kérdést is föltehetjük, hogy vajjon a vallási vagy nemzeti beolvadás az uralkodó nemzet vallásába és nemzetébe erény-e? Valahányszor arról van szó, hogy a kis népek a nagyobbakba olvadjanak bele, ez ellen a kis népek, akik magukat éppen a *különállásuk* és az egyetemes emberi eszméről való *sajátságos feljogásuk* által tartják az emberiség fontos tagjának; a beolvadást a szolgálással, a megsemmisüléssel tartják egyenlőnek és minden erőszakos, vagy leplezett beolvasztási törekvést merényletnek tartanak a lelkiismereti szabadság ellen.

Fölmerülhet az a gondolat, hogy melyik egyház áll magasabban az Isten-eszme mellett, melyik nemzet képviseli hívebben az egyetemes emberi eszmét.

A szabadgondolkodó zsidó még azt is megkérdézheti önmagától, hogy melyik egyházban tudja szabadabban hirdetni az egyetemesről való eszméit.

Sokan esodálkoznak azon, hogy a zsidóságnak még a keresztények által is elismert nagyjai, miért nem veszik fel az uralkodó vallást. Bizonyára azért nem, mert úgy érzik, hogy zsidóságuk nincs ellentétben hazafias érzelmeikkel és hitük nem akadályozza őket meg az emberiség érdekében végzett és végzendő munkájukban sem. Sőt, ha vallásilag is beolvadnának, nem munkálkodhatnának ugyanazon szabadsággal az egyetemes emberi eszme érdekében sem. A renegátoknak senki sem hisz többé, s így kénytelenek volnának a fórumról visszavonulni, akkor is, ha a zsidóság, vagy más elnyomott nép jogtalan elnyomás miatt kellene szót emelniük. A proseliták buzgóságát is mutatniok kellene az új hit vallói előtt, hogy elfelejtessék a befo-

gadókkal „multjukat”. Mert ha nem felejtetik el, az áttérés, a vallásesere haszná elmarad.

És mivel vélik a sötét multat feledtetni? Annak az anyának a megrágalmazásával, aki életet adott nekik. Ilyenre pedig becsületes zsidók sohasem képesek. Ha azt látjuk, hogy kétségkívül nagyértékű zsidók is áttértek az uralkodó valláshoz, ezek azt azért tették, hogy hatalmas és egész emberiségre hasznos ígérő terveik elé akadályok ne gördüljenek. Ezek pl. az utazók elhagyott isteneiket bőségesen kárpótolták a tudományok, a művészetnek az emberiségnek tett szolgálataikkal...

A beolvadásnak nem kell vallásos téren megtörténnie, hanem a közös gazdasági és eszmei célterén. Ez akkor éretik el, ha „Mindem ember ember lesz és magyar”. Még egyetlen egy költő sem dalt arról, hogy minden ember legyen katolikus, protestáns, buddhista, vagy mohamedán. Az emberre váláshoz az emberiséghez való solidaritás tudata szükséges és hogy magyar legyen, ahhoz az kell, hogy résztvegyen a magyar jogintézmények megalkotásában, élvezze is annak jogait és érezze azt, hogy ezek az intézmények elégítik ki legjobban a szellemi és erkölcsi szükségleteit.

A dogmák alapján sohasem lehet egységes sem a nemzet, sem az emberiség. A hitnek majdnem annyi a variációja, ahány ember él a földön. „A meglevő vallások egyesülésére manapság gondolni is lehetetlen: a jövőben pedig egyik sem tudja majd beolvasztani a többit... a főbb nagy vallásoknak, mint a megismerhetetlen jelképeknek, körülbelül egyforma az értékük és senki sem érzi többé szükségét, hogy egyikből a másikba lépjen át” — írja Guyeau.

Mindig azok térnek át más vallásra, akik a *nem-hívés* álláspontjára helyezkedtek és úgy gondolkodtak: „nekem mindegy, hogy melyiket nem hiszem.”

(Folytatjuk.)

— Mint zsidó halt meg Klopstock egyik leszármazottja. A napokban halt meg Bécsben 82 éves korában Adolf E. Klopstock, akit a zsidó temetőben helyeztek örök nyugalomra. Az elhunyt Klopstock egyenes leszármazottja volt a híres német költőnek.

26 éve fennálló

BODNÁR

cége az összes RÁDÍO típusokat díjtalanul bemutatja Részlet Csere Vilmos császár-ut 60 Á-jelezék ingyen

Az 1938. évi költségvetési előirányzatról

Irta: HÁMOS GYULA

I.

Az 1938 évi költségvetési előirányzatot a pesti izr. hitközség nyomtatásban szétküldötte a képviselőtestületi tagoknak. Hogy ezek a derék urak milyen tanulmányt szűrnek le belőle, nem tudjuk, de nem is fontos, mert úgy sem adhatnak kifejezést esetleges kritikájuknak. Az egyes szakbizottságokban elhangzanak ugyan bírálatok, ezekről azonban nem értesül a nyilvánosság, mert a szükségzavú hivatalos kommunikáció csak megemlíti a felszólalók neveit. A rezümé mindenkor egyforma: „A bizottság egyhangúlag elfogadta az előadó jelentését”. Ez azt jelenti, hogy a pestieknek mint a hitközségük van.

Mi azonban — sajnálatunkra, — nem vagyunk ilyen optimisták. Nem fogadhatjuk el szó nélkül, hogy azt látjuk az előirányzatról, mely az megint a régi kaptafára készült. Ez a kaptafa már nem jó, elavult s régen javításra szorult.

De hasznos és időszerű reformok ugyan mirevalók ezek mikor van elavult alapszabály, melynek alapján a hitközségi vezetők együttműködése zavartalanul biztosítva van.

Ez alkalommal az előirányzatról 2 tételt szemeltünk ki, melyekről foglalkozni kívánunk.

Rá kell mutatni

a 45.090 pengőre előirányzott lakatos és bádogos munkákra,

mely összegből a kórházakra 30.000 pengő esik.

Az utolsó 7 évben — természetesen így adhatnak összefüggő képet, — a pesti hitközség 330.706.36 pengőt fordított bádogos és lakatos munkákra.

Ezen összegből a kórházakra

1930 évben	23.265.19 P
1931 évben	22.712.76 P
1932 évben	25.134.24 P
1933 évben	37.557.85 P
1934 évben	28.122.57 P
1935 évben	31.643.46 P
1936 évben	47.611.16 P
összesen	216.047.23 P

esik.

Önkéntelenül is felmerül az a kérdés, hogy olyan rozogák már a kórházak lakatos és bádogos ré-

szei, hogy ilyen tetemes összeget emésztenek fel évről-évre, ami látszat szerint azt mutatja, hogy az elvégzett munkák alig bírnak ki egy évet. Amikor 7 év alatt 216.000 pengőre rüg egy szakmai iparos munka, vajjon *versenytagyalás útján adatik ki a legelőnyösebb vállalkozónak? Minden esetre szeretnénk tudni annak az ügyes vállalkozónak a nevét, aki ilyen előnyös szerződéses viszonyban van a hitközséggel. És ki ellenőrzi és ki veszi át a teljesített munkát?* Tudomásunk szerint van a hitközségnek egy *szakértő megbízottja*, kívül kapcsolatban örömmel kell megállapítani, hogy megdől az a közhit, hogy a hitközség rosszul dotálja a végzett munkát. Tudomásunk van olyan esetről, mikor az illető saját beismerése szerint

a zsidókórházi építkezésekkel kapcsolatban 3 év alatt 34.000 pengőt kapott a hitközségtől, a Wesselényi utcai kórház építésével kapcsolatban egy cégtől 6500 pengőt, egy műszaki főtanácsostól 6500 pengőt és egy műépítész társaségtől 4500 P-t folyósítottak részére tervezési és ellenőrzési munkálatok fejében.

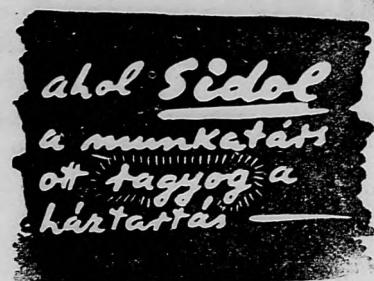
Lehet, hogy mi értelmetlenek vagyunk, mert nem tudjuk megérteni, hogy *a hitközség megbízottja hogyan kaphat a vállalkozóktól — akiknek szerintünk a munkálatait volna hivatva ellenőrizni, — tekintélyes összegeket.*

Mi nem sajnáljuk az illetőtől a keresményt, azonban szerény véleményünk szerint összeférhetetlen ez a kétoldali foglalkozás, s mi a rendszer egy kinövése ellen emelünk ez alkalommal szót.

Az 1938 évi költségvetésben a *Pénzügyi ügyosztálynál* a következő előirányzatot olvassuk: IV. *Vegyes bevételek (adományszerű hozzájárulások a hitközség terheihez stb.)* 80.000 pengő.

Ilyen címen az utolsó 7 esztendőben 812.000 pengőt irányoztak elő s az előirányzott összeg évenként pontosan befolyt.

Érdekes, hogy a *szertartási ügyosztálynál* VII. Templomi és

egyéb adományok cím alatt 20.000 pengő van 1938. évre előirányozva.

Miért vannak az adományok más-más ügyosztálynál előirányozva? Milyen célt szolgál, hogy az összes adományok negyötöd része a pénzügyi ügyosztálynál van előirányozva, a hitközség terheihez való hozzájárulás címen? Ilyen szerény, a háttérben csendesen meghúzódó snöderozókról, még nem hallottunk, akik hitközségi adójukon és jótékonyági adományukon kívül, még külön a hitközség terheihez is tekintélyes összeggel járulnak hozzá. Ha már a templomban nem hirdetik ki nevüket, mindenesetre megérdemelnék, hogy *az előjáróság évi jelentésében ezen nemes szívre valló adományozók nevei felvételül sorolva.* Mi azon szerény óhajunkat nyilvánítjuk azonban, hogy jobban szeretjük volna ezen tekintélyes összeg részben a jótékonyági részben a kulturális ügyosztály rovatában olvasni.

Kritikánk nemcsak ellenőrzést gyakorol, de a vezetőség működését is elősegítheti különböző eszmék felvetésével, felszínen tartásával és ha rámutatunk a hibákra, az azt a célt szolgálja, hogy azokon javítsanak. Ha a multban elkövetett egy hiba, azt nem okvetlenül muszáj évről-évre továbbvinni.

— **Megnyílik Tel Aviv utaskikötője.** A tel avivi városi tanács legutóbbi ülésén Israel Rokach polgármester kijelentette, hogy a tel avivi kikötő építési munkálatai a befejezéshez közelednek. A személy-kikötőt a legközelebbi időben, minden esetre Peszach előtt megnyitják. A Jischuv és a nemzeti intézmények 21.000 fontot investáltak eddig a kikötőbe, melynek építésében jelenleg 1400 munkás dolgozik.

Új központi székházat, elemi iskolát és templomot épít a budai hitközség

Impozáns többséggel, titkos szavazással fogadta el a közgyűlés az 1938 évi költségvetést

Hétfőn, december 27-én tartotta közgyűlését a Budai Izer. Hitközség képviselőtestülete. Ez a közgyűlés ismét megmutatta, milyen megbont-hatatlanul szilárd egységben áll a képviselőtestület tagjainak túlnyomó többsége a vezetőség háttamójától, mellyel egy a minden erőfeszítést megérdemlő törekvésben: megvédeni, megtartani az ősi hitközség évszázados autonómiáját, melyet hasztalanul kísérlelnék meg új és új rohamokkal megdönteni a pesti hitközség segítségével: a gazdasági együttműködés jelszavával operáló fuzionista csoport.

Ezen a közgyűlésen ismét bebizonyosodott, hogy a kritikának csak akkor van létjogosultsága, ha akad olyan mondanivalója, mellyel az objektívitásnak legalább látszatát képes kelteni. Amikor azonban oly inobjektív kritikái megállapítások hangzanak el, mint ezen a közgyűlésen a szentimrevárosi templom építkezése ellen intézett támadás, melyet Vető Sándor előjáró, az építkezés kiváló szakképzettségű, fáradhatatlan irányítója játszi könnyedséggel utasíthatott vissza, akkor szomorúan kell megállapítani, hogy ez az ellenzék valóban nem az igazságos bíráló tiszteltreméltó és hasznos szerepét tölti be, hanem azét a támadó félt, aki érveinek gyengeségét a hangriával pótolja. Valóban díeseretére szolgálhat dr. Kriszhaber Adolf elnöknek, hogy még az ilyen kritikának is a legfőbb teret engedélyezte és nem élt még azzal az alapszabályadta joggal sem, hogy ezeknek a minden tárgyi alapot nélkülöző kritikáknak legalább az időtartamát rövidítse meg, amint hogy az ugyancsak rendkívüli nyugalommal elnöklő dr. Csobádi Samu alelnök is csak akkor akadályozott meg a késő éjszakai órákba nyúló közgyűlés végen egy alapszabályellenes felszólalást, amikor már túlságosan leplezetlenül nyilatkozott meg a szándék; minden áron kifárasztani a közgyűlés tagjait és kihúzni annak időtartamát a végtelenségig.

A közgyűlés

A közgyűlés lefolyásáról egyébként a következőkben számolunk be:

Dr. Kriszhaber Adolf elnök megnyitotta a közgyűlést és meghatott szavakkal áldozott az elmult év nagy halottai emlékének. Ezután közölte a közgyűléssel, hogy az elhunyt képviselőtestületi tagok helyére dr. Gerő Géza, Klein Gyula és dr. Breitner Ödön póttagokat hívta be, majd a hitközség szerenesekeiváraitat tolmácsolta dr. Szemere Samu tanítóképzési igazgató előtt tanügyi főtanácsosa, Nagy Elemérnek pénzügyi főtanácsosa történt kinevezése alkalmából, a budai zsidóság mély megbecsüléséről biztosította a 80-ik

életévébe lépett Mahler Ede egyetemi tanárt és a 70 éves Kóbor Tamást, a kiváló magyar publicistát. Beszélt az Izer. Tanítóegylet 70-ik évfordulójáról, megemlékezett a Nőegylet 100 éves jubileumáról és örömmel regisztrálta a budai hitközség egyik pártfogoltjának, Vincze Pál szobrászművészeknek a római Collegium Hungaricum ösztöndíjainak sikereit, melyekkel nagy dícsőséget szerzett a magyarságnak. Elégítetellel állapította meg, hogy a budai chevra az elmult év folyamán is jelentős utat tett meg a teljes anyagi konszolidáció felé, majd beszámolt a kulturális osztály munkásságáról, mely Vető Sándor előjáró és Roth Frigyes elnök agilis és korszerű vezetése mellett oly fényes programot bonyolított le, hogy ezzel méltán érdemelte ki a hitközség tagjainak legteljesebb elismerését.

Örömmel jelentette az elnök, hogy a hitközség könyvtára is megkezdte működését, majd komor színekkel esett el a magyar zsidóság súlyos helyzetét, mely fokozott áldozathozatalra kell, hogy serkentsen minden igaz érzesű magyar zsidót. Ennek jegyében vegyen részt a zsidóság a legintenzívebb mértékben a kormányzóné jótékonyai akciójában és vegye ki a legintenzívebb módon részét a jövő évben időszorúvá váló István király ünnepségekből. Végül kérte jelentése elfogadását.

Korlátozatlanul beszélhet az ellenzék

A nagy tetszéssel fogadott jelentés után az elnök még bejelentette, hogy 10 tag a felszólalások idejének korlátozására tett indítványt, miért is az első négy szónok felszólalásának időtartamát húsz-húsz percben, a következőket tíz-tíz percben állapítja alapszabályszerűen meg. Sorrendben elsőnek a jelentés ellen felszólalónak adja meg a szót, utána a mellette felszólalónak és így tovább. A felszólalások során azonban az elnök a jelentés ellen felszólalókat semmilyen tekintetben nem korlátozta, valamennyien zavartalanul elmondhatták véleményüket és kifogásaikat anélkül, hogy a többségi tábor bármilyen formában reflektált volna ezekre a türelmet gyakran erősen próbára tevő kritikákra. Sőt — a javaslat mellett felszólalók kivétel nélkül elláttak a szólás jogától, hogy a közgyűlés sima lefolyását és gyorsaságát ezzel is elősegítsék és teljes mértékben átengedték az elnöknek a refleksiós feladatát.

Schwartz József szólt fel elsőnek az elnöki jelentéshez, aki azt kifogásolta, hogy az elnöki jelentés nem kézbesítették ki nyomtatásban a költségvetéssel együtt a tagoknak, mint a multban, az ellen is tiltako-

zott, hogy az elnök dr. Takács Pál rabbijelöltet ideiglenes minőségben megbizta a kórházak, letartóztatási intézetek papi funkcióinak és válságkezelési teendőik ellátásával.

Dr. Sebestyén József megállapította, hogy az elnöki jelentés csak a multtal foglalkozik, a jövő teendőire nem tér ki. Nagy elégtétellel beszélt a kulturális ügyosztály munkásságáról, mely valóban mintaszereket teljesíti feladatát.

Dr. László Áron arra volt kíváncsi, mit tett Buda vezetősége az elmult évben a pesti hitközséghez való közeledés érdekében.

Dr. Kriszhaber Adolf elnök válaszában leszögezte, hogy a 12 év alatt, amióta a hitközség élén áll, a jelentést soha nem kézbesítették ki írásban a tagoknak, de ha ennek szüksége mutatkozna, a jövőben esatlant fogják a költségvetéshez. Dr. Takács Pál rabbijelölt alkalmaztása a vezető-főrabbi tudtával és beleegyezésével történt, a munkával túlhalmozott rabbiakat tehermentesíteni kellett. Takács dr. egyébként sem jelentet különösebb tehermentelt, mert munkásságáért nagyrészen az állam és a főváros honoráljaik. Ami a pesti hitközséghez való közeledést illeti: ez nem a budai hitközségén múlik, melynek vezetősége ismétlen kísérletet tett a függő kérdések letárgyalására, ami elől az Országos Iroda elnöke mindig azzal tért ki, hogy vagy életbelépnek a statutumok és azok amúgy is rendezik ezeket a kérdéseket, vagy nem, amikor pedig még módjukban lesz tárgyalni. Buda mindenesetre azon lesz, hogy a függő kérdések becsületes és hittestvérekhez való módon rendezessenek. Végül bejelentette, hogy az elnöki jelentés felett titkos szavazást rendel el, tekintettel arra, hogy erre az ellenzék részéről tíz aláírással indítvány érkezett.

A megejtett titkos szavazás az elnökségnek impozáns számarányú többséget hozott, amennyiben a közgyűlés az elnöki jelentést 87 szavazattal 30 ellenében elfogadta. A szavazás eredményének kihirdetése után a közgyűlés tagjai meleg ünnepélyben részesítették a hitközség köztisztelőben álló ősz elnökét.

Sebők Zsigmond pénzügyi előjáró hatalmas expozéja

Sebők Zsigmond pénzügyi előjáró terjesztette elő ezután a költségvetési előirányzatot, melynél világosabb, becsületesebb, realisabb munkát keveset hallhatott zsidó közület. Mindenekelőtt arra hívta fel a figyelmet, hogy a gazdasági élet prosperitása úgy Magyarországon, mint az egész világon hanyatló tendenciát mutat. Ennek ellenére nyugodtan nézhetünk a következő év felé, mert nem arról van szó, hogy itt valamiféle gazdasági katasztrófa következhetik be, hanem csupán a konjunkturában várható időleges törés. — A zsidóság gazdasági helyzete és különösképen a zsidó fiatalok elhelyezkedési lehetősége fájdalmasan leromlott és ma már az a helyzet, hogy nem csak az alsóbb gazdasági rétegek, hanem a felső tagozatok is súlyos nehézségekkel küzdenek. Ebben a helyzetben csak a mély valláosságban kereshet a zsidóság me-

nekülést és vigasztalást és azért első feladata minden közület vezetőségének ennek az érzésnek apólosa és terjesztése. A zsidó közületek, melyek a zsidóság kulturális életének géocpontjai, súlyos válsággal küzdenek, de a zsidóság hateres éves történelme komoly biztatást arra, hogy ezt a válságot most is le fogja küzdeni.

Ezután pontról pontra ismertette *Sebők* Zsigmond előljáró a költség-előirányzat egyes tételeit, melyekre vonatkozóan előrebocsajította, hogy azok megállapításánál mindig figyelemmel voltak a *hitközségi tagok teherbíróképességére, de áldozatkészségére* is. Nagy tetszés közepette jelentette be a többi között, hogy amint a múlt évben a hitközségi alkalmazottak törzsfizetése, úgy ebben az évben lakbériük kerül rendezésre és ezzel kapcsolatban a hitközség előjárósága elhatározta *illetményszabályzat megalkotását. A tanügyi előirányzatot* szükségszerűen 5000 pengővel csökkenteni kellett, mert a főváros az erre a célra eddig juttatott segélyt 6000 pengővel leszállította. Bejelentette, hogy az egész adminisztrációt átalakította és korszerűvé tette.

Az *ingyenes orvosi rendelő* alkalmazottai szintén fizetésemelésben részesülnek, sajnos azonban, megfontolás tárgyává kell tenni, hogy ezt a valóban áldásos intézményt ne szüntessék-e meg, tekintettel az orvosi kamara határozatára, mely a fizetésnélküli, tisztelheteli főorvosi állások fenntartását lehetetlenné teszi. Ezek honorálása viszont *súlyos terhet* jelentene a hitközségre. A megszüntetés ellen szól ezzel szemben az intézmény *nagy karitatív szerepe* és az a körülmény, hogy a rendelők nagyrészen nem zsidó betegek veszik igénybe és létezése *propagatív erejű bizonyítéka* a zsidó áldozatkészségnek és emberszeretetének, de egyúttal módot nyújt a fiatal zsidó orvosi nemzedék gyakorlatiában való továbbképzésére.

Bejelentette ezután, hogy a *svábhegyi templom felépítése rövidesen megvalósul* és a szentimrévárosi templom építési költségei a következő évben csaknem egészükben kiegyenlítésre kerülnek. Úgyszintén elérkezett a *hitközség a központi székház és elemi iskola megvalósításának időpontjához* is, melynek finanszíris fedezetét részben az öntőházutcai és váliúti ingatlanok eladásából kívánja megszerezni.

Végül megállapította a pénzügyi előljáró, hogy a *költségvetés egyensúlyba biztosítva van*, amennyiben az 554.000 pengő költségvetési előirányzat mellett a tavalival szemben mutatózó 88.000 pengő többlet fedezetet nyer 65.000 pengő hátralékos és ebben az évben behajtásra kerülő adóhátralékból és 20.000 pengő fővárosi segélyből, az adózók megterhelésére tehát nincsen szükség.

— A hitközség — fejezte be nagykonceptiójú költségvetési beszédét *Sebők* Zsigmond előljáró — erkölcsi testület és ezért a *pénzügyekben is etikai szempontoknak kell kifejezésre jutnia*. Az adófizetők filléreit nem szabad másra fordítani, csak azokra a szent célokra, melyre áldoztak. — Kéri, hogy a költségvetést a

tagok tárgyilagossá bírálata után a közgyűlés fogadja el.

Percekig ünnepelte *Sebők* Zsigmond pénzügyi előljárót epozója után a képviselőtestület, majd *Diósi* Jenő főtitkár terjesztette elő 10 százalékos pótdátóra, a váliúti és öntőházutcai telkek eladására, a svábhegyi templom felépítésére, a központi székház és ingatlan, továbbá orvosi rendelő építéséhez szükséges ingatlan megszerzésére vonatkozó *határozati javaslatokat*, majd elnök javasolta, hogy úgy, mint az elnöki jelentésnél, a költségelőirányzat vitájánál is korlátozva legyen alapszabályszerűen a felszólalások ideje. Ehhez a közgyűlés hozzájárult. A bejelentéstől függetlenül azonban ez alkalommal is szabadon beszélhettek az ellenzék felszólalói, akik minden esetben megkapták a beszédejük meghosszabbítását a közgyűlés többségétől, melynek részéről egyedül *Gesztes* Ferenc és *Kozma* Bernát szólalt fel a költségelőirányzat mellett, tagtársaik most is vissza vonták jelentkezésüket, hogy a választ átengedjék az erre leginkább hivatott előljárónak.

Egyhangulag elfogadják a költségvetést

Rejtő Ármin és *Labore* Béla kritizálták elsőként a költségelőirányzatot. Utóbbi azt kívánta, hogy a svábhegyi templom felépítésére előirányzott, illetőleg rendelkezésre álló összeget a Pasaréten létesítendő templom építésére fordítsák. Ezután állandó ellentmondások között kritizálta a szentimrévárosi templom építkezésének technikai kivitelezését.

Gesztes Ferenc válaszolva előttezőlőknek, rámutatott arra, hogy az a kritika, mely a szentimrévárosi templom építkezése ellen hangzott el, *nélkül minden tárgyi alapot*. Oly mintaszerűen és tökéletesen folytak le ennek az építkezésnek a munkái, hogy a *műegyetem hallgatói ismétellen kintjártak tanári vezetéssel az építkezésnél*. A pénzügyi előljáró a legnagyobb hálát és elismerést érdemelte ki azzal a munkával, melyet ennek a korrektes és reális költségvetésnek összeállításával végzett. Jól mondta a pénzügyi előljáró, hogy a zsidóság a mostani súlyos gazdasági helyzet gondjai és az egyre növekedő antiszemita áramlat ellen egyedül a hitben kereshet menedéket. Ebben elsősorban a képviselőtestület tagjainak kell példaadással előljárniuk. A lelki gondozás nagy jelentőségéről beszélt ezután, majd kifogásolta, hogy az antiszemitizmus körül vitában egyes felekezeti lapok *túl agresszív módon* vesznek részt. Ezt bízzák inkább a napilapok kiváló publicistáira. Végül tiltakozott az olyan *általánosító rosszindulat* ellen, mely minden zsidó által elkövetett kommunista vagy valutaellenes bűntényt a zsidóság nyakába akar varrni. A zsidóság mely hazafias érzésében ne kételkedjék senki. A költségvetést elfogadják.

Pallós Iván, *Leicht* Zsigmond, dr. *Hoselitz* Árpád és *Schwartz* József szólaltak fel ezután a költségelőirányzat ellen, majd néhány meleg,

elismerő szóval *Kozma* Bernát mellett.

Vető Sándor előljáró *Labore* Béla felszólalására reflektált, mint a szentimrévárosi templomépítési bizottságnak elnöke. — *Ha a képviselőtestületi tag úr —* úgymond — *vette volna a fáradságot, hogy legalább egyszer személyesen kimenjen az építkezéshez, akkor megállapítható volna, hogy az építkezés gondosabban, szakszerűbben és elismeréreméltóbban nem volt kivitelezhető*. Nemesak a műegyetem tanárai és hallgatói állapototk ezt meg, hanem *Drezdából itt járt szakemberek* is.

Katona Gyula szertartási előljáró felelt ezután a terejára körébe vágó felszólalásokra, majd *Sebők* Zsigmond pénzügyi előljáró reflektált röviden az elhangzott kritikákra. Ismétellen rámutatott arra, hogy munkájában mindenkor csak a hitközség érdeke vezette és azt a legjobb tudásával igyekezett elvégezni. A költségvetést azzal az *idealizmussal állította össze, mely nélkül zsidó közületi munkát valóban nem szabad*, de azzal a realizmussal is, melyre feltétlenül szükség van. Kérte a költségvetés elfogadását.

Dr. *Kriszhaber* Adolf elnök mellett ezután rendkívül meleg szavakkal *Sebők* Zsigmond előljáró munkásságát, majd elrendelte a titkos szavazást, melynek eredményeképpen a közgyűlés a *költségvetést 73 szavazattal egyhangulag elfogadta*. Az ellenzék itt már nem vett részt a szavazásban, de az eredmény megmutatta így is, hogy ha résztvett volna, akkor is csak törpe kisebbséget érhetett volna el.

Az *indítványok* tárgyalására került most a sor. Az elnöklést most dr. *Csobádi* Samu alelnök vette át. *Leicht* Zsigmond kérte az 1937. évi adó 1938-ra való rögzítését, amire válaszolva *Pap* Lajos adóügyi előljáró megállapította, hogy ez lehetetlen, mert igen sok tag helyzete az elmúlt évben oly módon rosszabbodott, hogy adóját mérsékelni kell, míg néhány tag adóját esetleg megfelelő módon emelni lehet. A közgyűlés elvetette *Leicht* Zsigmond indítványát. *Bíró* Lajos indítványa tanulmányozás és esetleges javaslatfétel céljából kiadott az előljáróságnak, dr. *Erdély* Sándor indítványa, mint az alapszabályokba ütköző feltevést, hasonlóképpen dr. *Hoselitz* Árpádé is, mint tárgyatlan.

Ezután megejtették a titkos szavazást az üresedésben levő alelnöki, választmányi és községkerületi tagsági helyekre, melynek eredményeképpen *alelnökké* dr. *Gosztonyi* Ármint, a szentimrévárosi körzet elnöké, *választmányi tagokká* *Gellért* Gyulát, *Kozma* Bernátot, *Róna* Ignácot és dr. *Weinfeld* Árturth, *községkerületi tagokká* dr. *Gosztonyi* Ármint, *egerszaloki Czifler* Bélát, *Pap* Lajost, *Fried* Ignácot, dr. *Stein* Lászlót, és *Vértesi* Ármint választották meg.

Az új alelnököt a közgyűlés meleg ovációban részesítette azon üdvözölő szavak kíséretében, melyek az elnöksárai és dr. *Nemeschöfcsky* főrabbi új tisztségbe beiktatták a közbeesülésben álló körzeti elnököt.

Ezzel a közgyűlés véget ért.

Dénes Béla színházi és irodalmi revűje

A SZIDRA MARGÓJÁRA BÓ

Irta: Dr. RUBINSTEIN MÁTYÁS
szekszárdi főrabbi

Pap Károly könyvéről, az Azarelről, mely egy többkötetes mű első része s a napokban jelent meg a *Nyugat* kiadásában, és nagyon sokat fognak beszélni és vitázni. Főleg a zsidók (Legalább is reméljük, hogy így lesz!) A könyv művészi értékéről nincs sok beszélő. *Móricz Zsigmond* már leszögezte, hogy *Pap Károly* talán legnagyobb stilművésze az újabb magyar irodalomnak s az Azarel nem visszaesés, de további fejlődés. Képei annyira szuggesztívek, plasztikusak, hogy nem akad olvasó, aki egyhamar elfeledné őket s aki a könyv olvastakor szabadulni tudna az első sortól az utolsóig tartó hallatlan feszültségtől.

Azonban *Pap Károlynál*, bármennyire fontos is, a stílus mégis csak másodlagos kérdés s jelentőségében szinte eltörpül a problémák gigászi nagysága mellett. *Pap Károly* közvetlen s egyenes utóda a *Biblia* prófétáinak, vagy közelebbi korban a reformáció s ellenreformáció prédikátorainak, akik mind-mind azt hitték, hogy népük az Isten s önmaga ellen elkövetett bűnei miatt jutott oda, ahová eljutott. Kíméletlenül ostromozták hát népüket, s vele közben önmagukat, hogy a bűnbánat és megtisztulás útján újra megtalálják Istent, újra megtalálják a tisztát és igaz életet. *Pap Károly* egész élete a felháborodástól izzásig hevített harc az ellen a zsidó vallásosság ellen, mely formalizmusával, csak betűkhöz való makacs ragaszkodásával megöl s lehetetlenné tesz egy igazi, bensőséges áhitatot, Istennel való közösséget. Hogy *Pap Károly* már-már önkínzóan kíméletlen öszintésége hangos felháborodást vált ki a farizeusok sajnos olyigen nagy táborában, az várható, de könyve legnagyobb élménye lesz mindazoknak, akik mélységes és őszinte, mindenekfölött azonban gyermeki áhitattal keresik az utat valláshoz és Istenhez.

AZ UTOLSÓ két hét *színházi* termékem nem szolgált túlsok érdekességgel. Három operett is bizonyította azt a ma már szinte közhelyül szolgáló igazságot: meghalt az operett. Meghalt valóban! Addig mindenestre, míg operetteket csupán alkalom szül,

az, hogy *Honthy Hanna*, vagy *Alpár Gitta* tehetségének s képességének kiaknázásához okvetlenül szükség van valami mesére, s zenére. *Komjáti Károly* Antoinette elvesztette abban a pillanatban a harcot, midőn százszázalékosan testreszabottat akart adni. Kár a *Művész Színházért*, mely ragyogó kosztümöket, *Egry Máriát*, *Lantos Icát*, *Mihályfi Bélát* s a bűbajos *Kovács Terust* pazarolta erre az operetre.

Nemzeti Színház Bibó Lajos Eszter-ével folytatta bukásainak szeptorozatát. (Megbukott: Medici Katalin, Thomas Paine, Eszter. Kivétel: Jézusfaragó ember.) Pedig *Bibó Lajos* tehetséges író, de — a maga területén. Mennyire lekopirozott, erőtlén az első két, városi felvonás s mindjárt milyen ízt és zamatot kap a harmadik, a falusi! Az előadás *Dayka* Margit tehetségén, *Márkus* Emma nagyasszony kuriozitásán, *Kovács* Károly, *Maklár* Zoltán komoly emberábrázolásán s a fiatal, egyre jobban kibontakozó *Gobbi* Hilda vállán nyugodott. — A *Pesti Színház* *Henry Bernstein* szolidul megkomponált Kéjtitakozásával, bizony csak mérsékelt sikert tudott elérni. Az előadás igen jó. *Páger*, *Ráday*, *Muráti*, *Komár* s *Bihary* Jóska — székel kedvencünk — kedvéért érdemes beülni a kis színházba. Végül néhány dicséret szó a *Vig-színház* legfrissebb újdonságáról az Édes otthon-ról. Ismeretlen angol író, könnyű, kellemes, mulatós, de azért komoly problémákat is megcsillogtató vígjátéka, *Hatvany Lili* nagyon jó fordításában s *Tarján György* összehangolt, finom rendezésében. (Ő is egyike azoknak, akiket az új regime menesztett a Nemzetiből.) Az előadás: fiatalok előadása s egyike a legjobb vígszínházi produkcióknak. *Gárdonyi*, *Ladomerszky* a két szülő, bűbajos mind a kettő, *Szombathelyi* Blanka, *Egri* István s *Perényi* László a három gyermek, egyik jobb, mint a másik, *Báthly* Lajos hódító szerelmes színész s *Pártos* Böske, akinek egyetlen mondata van, de dübörgő nyíltszíni taps követi, a szobaleányok szobaleánya.

Ezek után: jó szórakozást, kedves olvasóim!

„Vájómer hásem el Móse bó el pároh ki ani hiehbádti esz libó... lómáan sishi ószószáj élel bókírbó — És mondta az Örökkévaló Mózesnek: Menj a faraóhoz, mert én keményítettem meg az ő szívet..., azért, hogy ezeket az én jeleimet megtegyem közöttük.” Azt mondja az ige: „mert én keményítettem meg az ő szívet!”, — de akkor hogy büntette meg őt az Isten. Valakit bűnbe kergetni s azután megbüntetni azért, hogy bünt követett el, nem járja a földi igazságszolgáltatásban sem, hát még az isteni igazságszolgáltatásban. De „hiehbádti” valójában nem is jelenthet annyit, mint „én keményítettem meg”, mert Izrael vallása tanítja a szabad akaratot, Tórában s Talmudban egyaránt. A Tórában: „Újrahartó báhájim — Választhatod (életmódodul) az életet.” A Talmudban: „Bó lótimi póazchin ló bó lóháer móazajjin ószó — Aki bűnös akar lenni, az előtt nyitva az út, aki jó s igaz akar lenni, azt jószándékában megsegíti az Isten.” „Vöhiehbádti” tehát csak azt jelentheti: „én engedtem, hogy megkeményítse szívet” épen a talmudi tan értelmében. Es ez egy bizonyos cél szolgálataiban történt: „lómáan sishi ószószáj élel — hogy ezeket az én jeleimet megtegyem.”

De miért van szükség arra, hogy az Örökkévaló a nyí esodajelet műveljen? Az Atyák Példázataiban (Perek) olvassuk: „Báászóró máámórosz nivró hoólom — Tiz igével teremtette Isten a világot.” S kérdik a bölesek: miért tiz igével, hiszen eggyel is kiszabadíthatta volna Isten az ő népet Egyiptomból. De Izraelnek látnia kellett sokszorosán az Örökkévaló esodahatalmát, hogy fogékonyvá váljon a szinajai kinyilatkoztatás tanításai iránt. Hiszen látjuk, hogy Mózes is, amikor első ízben jelent meg neki az Örökkévaló, kétkedve szólt: „Máh sómechó — Mi a te neved?”

Tényleg a kinyilatkoztatás első igéje bekapesolódik az Egyiptomból való szabadulásba: „Én, az Örökkévaló, vagvok a te Istened, aki kihoztalak Egyiptom országából, a szolgaság házából. Az események bekapesolódásában lehetetlen tervszerűséget fel nem ismernünk. Jószef Egyiptomba kerül, hogy Izrael fiait odatelepiellienek, hogy a faraó őket szolgaságra fogja, hogy a szolgaságból való kiszabadulás után alkalmassá váljanak a szinajai kinyilatkoztatás elfogadására, amely egykor údvéred válik az emberiségnek.

Férjhezmenendők és nősülendők

forduljanak bizalommal a huszonhétosztendője
Irodalmi Nagy Jemő házassági irodalmi
Budapest, Főútcát hatvanegy. Telefon.
(Diszkrét, csejféltelien levelezés)

Folytatódik a perlavina a Pesti Izraelita Hitközség ellen A feledékeny előjárók — Meg kell fizetni a csorbítottan nyugdíjakat

A vallásnézőknek is merőben jogtalanul leszállította a Pesti Hitközség 1931. évben a fizetésüket, a lakbérüket és a családi pótlékukat. Hiába tiltakoztak a jogtalanság ellen, — egészen a nyugdíjazásukig csorbított összegben kapták őket is, mint a hitközség többi alkalmazottai is, a javadalmasításukat.

Amikor 1936. elején a nyugdíjazás napja egynehány vallásnézőnél elérkezett, folyósította ugyan a Hitközségi Nyugdíjpénztár a nyugdíjakat, de csak a leszállított javadalmasításuk megfelelő összegben.

Néhány vallásnéző a budapesti kir. Törvényszéknél az elsenvedett jogtalanságok miatt dr. Hoffmann Dezső ügyvéd útján pert indított a Hitközség és a Nyugdíjpénztár ellen. Kérték, hogy a bíróság egyetemes kötelezze őket a csorbítottan, eredeti javadalmasítás 100 százalékának megfelelő összegű nyugdíj fizetésére, — továbbá kérték annak bírói ítélettel való megállapítását, hogy a Hitközség jogtalanul szállította le már 1931. évben a javadalmasításukat és ez okból a Hitközség köteles az összes jogtalanul levont fizetéseket és azok kamatait a vallásnézőknek megfizetni.

A kir. Törvényszék 1937. december hó 22-én kihirdetett kétrendbeli végítéletben is helyt adott a vallásnézők egész keresetének és kötelezte a Hitközséget és a Nyugdíjpénztárt az eredeti és csorbítottan javadalmasítás teljes összegének megfelelő nyugdíj megfizetésére.

Átlagban havonként körülbelül 150 pengőt vontak le jogtalanul a vallásnézők javadalmasításából. Most tehát a kir. Törvényszék olyan jogi helyzetet teremtett, hogy a Hitközség is köteles az elmaradt havi részleteket kamattal megfizetni és a Nyugdíjpénztár is köteles a nyugdíjas vallásnézőknek élete végéig a teljes összegű nyugdíjat fizetni.

A kir. Törvényszéknek ezen nagyszerűen megindokolt és bőséges jogi érvekkel alátámasztott végítéletei általános örömet

ébresztettek a vallásnézők körében. Ezenfelül általános örömet ebresztettek a vallásnézők körében. Ezenfelül általános örömet kel-

tettek a Hitközség majdnem minden alkalmazottjának a lelkében, mert köztudomás szerint majdnem minden hitközségi alkalmazottnak ilyen jogtalansággal leszállították a javadalmasítását.

Mivel így a bíróság jogi álláspontja szerint a károsodott nyugdíjasok mindegyikének nyitva áll a törvény útja, hogy visszaszeresse, úgy a tényleges szövege alatt tőle levont havi részletek összegeit, — mint a nyugdíjazása alatt tőle levont nyugdíjrészleteket, — értesülésünk szerint most már minden nyugdíjas érvényesen fogja igényelni a bíróság előtt, hogy ezeket a jogtalanul visszatartott fizetési és nyugdíjrészleteket minél előbb megkapja.

Érdekes, hogy a per során a Hitközség azzal is védekezett, hogy a vallásnézőket még 1930. évben „kiemelte” a tanszemélyzet fizetési szabályzatából, melyet a Vallás és Közoktatásügyi Miniszter jóváhagyott. Előadta, hogy eme miniszterileg jóváhagyott fizetési szabályzatot kétféle választotta. Az egyikbe a világi tanszemélyzet javadalmasítását vette fel, — a másikba a vallásnézők személyzetét. A világiakra vonatkozó részt fel akarta terjeszteni a Miniszterhez újabb jóváhagyás végett, a vallásnézők részét pedig nem is akarta felterjeszteni, mert jogi nézete szerint a Hitközségi autonómia miatt erre most már nincsen szükség. A felterjesztéseket azonban elrejtette még 1930. évben a miniszternek felküldeni, — tehát emiatt minden maradt a régieben.

A kir. Törvényszék ítélete azonban nem fogadta el ezt a feledékenységi kifogást, — perdőntönek, — hanem kimondotta, hogy akár

A Zsidó Élet

minden magyar zsidó lapja
Fizessen elő!

Kedvezményes utazás
Purim és Pessah alkalmából

PALESZTINÁBA

TRIEST-ből és GENOVÁ-ból

febr. 16-tól az 1938. 9-ig

vissza PALESZTINÁ-ból

március 21-től május 5-ig
hetenként

Esperia
Galilea
Gerusalemme
Marco Polo
hajókkal.

Felvilágosítás és prospektus:

ADRIATICA Tengerhajózási Társaság
ma. yaro. sz. n. j. v. z. k. p. v. e. l. e. t. e. B u d a p e s t

II., Thököly-út 2. IV., Váci-utca 4.

Adriatica Forg. Iroda Kft.

V. Nádor-u. 21. V. Szent István-körút 4.

kettéválasztják a régi fizetési szabályzatot, akár nem, — a fennálló jogszabályok szerint a vallásnézők fizetését jogérvényesen csak úgy lehet újból szabályozni, ha az újabb fizetési szabályzat tervezet is jóváhagyja a miniszter.

A Hitközség tehát fizetni fog, mint a köles, fizetni a végtelenségig. Az adófizetők pedig bizonyára nagy örömmel fogadják majd az újra záporozó adóemléseket. Mert hiszen arra még csak gondolni sem lehet, hogy a Hitközség e célból pl. a rendelkezési alapot fogja igénybevenni, vagy egyesek mammut javadalmasítását leszállítani...

— Brodetsky tanár De Valeránál. A Jewish Agency politikai osztályának vezetője, Selig Brodetsky tanár legutóbbi dublini tartózkodása alkalmával kihallgatáson jelent meg De Valera ir. miniszterelnök előtt, aki előtt ismertette a palesztinai helyzetet és az azzal összefüggő politikai kérdéseket. Brodetsky tanár a kihallgatása után kijelentette a Zsidó Távirati Ügynökségnek munkatársa előtt, hogy De Valera miniszterelnök a legnagyobb megértéssel mutatta a zsidó problémák iránt általában, különösen azonban a cionizmus kérdésével szemben.

Az Orthodox Központi Bizottság ülése

December 20-án tartotta az Orthodox Központi Bizottság rendes évi ülést. Az ülést Kahan-Frankl Samu elnök vezette és a Központi Iroda részéről még dr. Reiner Imre jogtanácsos vett részt a tanácskozáson. A bizottság rabbitagjaiból Strasser Salamon debreceni, Teitelbaum Naftaly nyirbátori, Snyders Bernát győri, Sussmann Viktor budapest—kecskeméti és Vorhand Mózes makói főbb, a világi tagok közül óbudai Freudiger Ábrahám m. kir. kormányfőtanácsos, óbudai Freudiger Lipót m. kir. kormányfőtanácsos, Korein Dezső, Klein Márkusz (Budapest), Bernfeld Sámuel, Krausz Mór (Debrecen), Németi Sándor (Nyíregyháza), Kornitzer Salamon (Szerencs), Frey Sámuel (Szombathely) és Rubin Márton (Sátoraljaújhely) jelentek meg. A napirenden levő ügyek Kahan-Frankl Samu elnök és dr. Reiner Imre jogtanácsos előadásai alapján kerültek tárgyalásra. A bizottság összes tagjai élénk részt vettek az ügyek megvitatásában.

Kahan-Frankl Samu elnök napirend előtt fájdalmas szavakban emlékezett meg arról a súlyos veszteségről, amely — a Központi Bizottság legutóbbi ülése óta — Hartstein Lajos ügyvezető elnökhelyettes halálával az orthodox zsidóságot érte. Az elnök megemlékező szavait a bizottság tagjai megindultán hallgatták. A napirend során élénk vita tárgyat képezte az a súlyos helyzet, amelybe főleg orthodox zsidó hitestvéreink kerültek a legutóbbi időben végrehajtott razziaik által. Elismeréssel adóztak az Iroda vezetőségének ezért a segítő készségéért, amellyel ebben az ügyben az igazolás alá vont hitestvérek rendelkezésére állott. Rámutattak azokra a súlyos hátrányokra is, amelyek ebből az eljárásból az előállítottak egyéni sereimén felül, az országra származhatnak. Ebben az ügyben az Országos Képviselőség tagjainak felvilágosítására ismertető körirat szétküldésével bízza meg a Bizottság a Központi Iroda vezetőségét. Ugyancsak bizottság kiküldése határozottatott el a talmudtóra iskolák megfelelő megszervezésére. Felvilágosító körlevél szétküldését határozta el a Bizottság a kereskedelemnek kiegészítéshez való kötése tárgyában is. Itt minden korlátozást egyrészt a zsidó existenciák újabb súlyos veszélyeztetésének, másrészt nemzetgazdasági szempontból is igen ártalmasnak tart. A napirend további során bejelentette a Központi Iroda azokat a terveket, amelyeket a vallás- és közoktatásügyi, valamint a honvédelmi miniszteriumban előterjesztett az orthodox rabbinövédek papi kedvezményének biztosítása és így az orthodox lelkesképzés és utánpótlás kérdésében. A Központi Bizottság a jelentést helyeslően vette tudomásul és az Irodát felhatalmazta a kezdeményező lépéseken túlmenni újabb

eljárásokra. Tárgyalás alá került a hitközségi alkalmazottak egyre szaporodó javadalom-panaszainak megfelelő jogi elintézési módja is. A hitközségi alkalmazottak kiházasítási segélye ügyében egyébként a Bizottság úgy határozott, hogy ezt évenként a hús metészön kívül, még tíz más alkalmazottra is kiterjeszti. A most soron lévő smitoh évben az idevonatkozó vallástörvényeinknek Erec Jiszroelban való megtarthatásának elősegítését a magyar orthodox zsidóság számára is lehetővé kívánják tenni. Ebből a célból a Központi Bizottság Skólim-szombatját jelölte ki, hogy e napon az összes templomi felajánlások a fenti célra fordítandók. Állást foglalt a

Magyarország gyermekvédelme és a zsidóság

Minden ország szociálpolitikájának központjában ma már a gyermekvédelem áll. Állam és társadalom egyaránt fölkészül legnagyobb és legfontosabb feladatára: a jövő nemzedék védelmére.

A gyermekvédelem fontosságát már régen felismerték és abban határozott, úttörő és maradandó munkát végeztek zsidó vallású és zsidó származású tudósok: orvosok, pedagógusok, filantrópok.

Szalárdi Mór orvos volt az első, aki irataival a közfigyelmet a gyermekhalandóságra terelte, majd 1885-ben a Fehér Kereszt Egyesületet megalapította. Ő szervezte meg Széll Kálmán megbízásából 1898-ban országosan a gyermekvédelmet és midőn 1902-ben államosították ezt a fontos szociálpolitikai intézményt, Szalárdi lett a főorvosa.

Az Országos Patronázs Egyesületben tevékeny munkát fejtettek ki: Friedmann Ernő, Lánczi Leó, Feleki Béla.

Az Országos Gyermekvédő Egyesületben: báró Hatvani Sándor.

Az Országos Gyermekvédő Ligában: Herczog Mór, Lipót báró, Bakonyi Kálmán kúriai bíró.

A Fehér Kereszt alapjait Wahrmann Mór, Flesch Mór, Redlichné, Krausz Lajos adományai alapozták meg, itt fejtett ki buzgó működést Bánóczy József.

A Magyar Központi Fröhel Egyesület Saphir Sarolta elnöknek és Helfmann Ottó titkárnak köszönhet legtöbbet.

Bizottság abban a kérdésben is, hogy azok a rabbiállások, amelyek komolyabb ok nélkül vannak hosszabb idő óta üresedésben: sürgősen és mielőbb betöltendő. A Bizottság részletesen foglalkozott még a napirenden levő többi folyó hitközségi ügyekkel, és általános elvi s valláselvi jelentőségű kérdésekkel, amelyeknek egy része — a nagy anyag miatt — a keddi napon megtartott rabbi bizottsági ülésre maradt vissza.

Hétfői napon ülésezett a pénzügyi bizottság óbudai Freudiger Ábrahám m. kir. kormányfőtanácsos pénzügyi bizottsági elnök elnöklelte alatt. A bizottság részletesen átvizsgálta az eléje terjesztett elszámolásokat, azokat rendben levőnek találta és a felmentvényt megadva, Freudiger bizottsági elnöknek működéséért köszönetét fejezte ki.

A Nyomorék Gyermekek Otthonát Messinger Simon és Mautner Adolf munkája virágoztatta fel, míg a

Szünidei Gyermektelep Egyesületnél Szirmai Richárd, a

Klotild Szeretetháznál Weiss Bernát tevékenykedtek.

A gyermekvédelem terén a hitközségek is kivették tevékenységüket és ezirányú munkásságuk a hitsorosok előtt közzismertek (ami nem jelenti azt, hogy e téren nem lehetne és nem kellene még többet tenni!).

A magyarországi munkások gyermekvédelmi intézményében is tevékeny részt vettek zsidó származású emberbarátok, így Somogyi Béla, Tieder Zsigmond, újabban pedig Stern Szerén fővárosi bizottsági tag, aki megszervezte a hűvösvölgyi gyermeknyaralást.

A gyermekvédelem elméleti és gyakorlati művelői közül ki kell emelnünk báró Hatvani Bertalant, Ranschburg Pált, Révész Margitot, Pásztor Józsefet, Erdős Gizellát, Szidon Károlyt, Nemesné Müller Mártát, Takács Istvánt, Varsányi Gézárt és különösen pedig Nemes Lipót tanárt, — ezt a mellőzött kitűnő szervezőt és szakírot, aki e téren teljesen önzetlenül a legtöbbet tette és egész életét a védelemre szorult gyermekeknek áldozta.

Ha meg akarjuk írni Magyarország gyermekvédelmének történetét, jelentékeny részt kell abban biztosítani a zsidó származású gyermekvédők úttörő, koszakalkotó munkásságának.

Utazás a deficit körül

Lapunk legutóbbi számában már foglalkoztunk nagy általánosságban a Pesti Izraelita Hitközség 1938 ik évi költségvetésével. Már akkor megmondottuk, hogy amit a számoszlopokból koncepció és felekezeti politika tekintetében kiolvasni lehet, az sivár és szomorú. Csak kétség és bizalmatlanság támadhat nyomában, mert meg kell ebből a költségvetésből állapítani, hogy a hitközség mai vezetősége távolról sem áll feladata magaslatán és a mai súlyos viszonyoktól felvetett problémákkal szemben értetlenséget és tehetetlenséget mutat.

Most alkalmunk volt a részletekkel is foglalkozni. Itéletünk, nemcsak nem enyhült, hanem még súlyosbodott. *Ez a költségvetés az objektív kritikát nem állja ki. Az előirányzott deficitet ugyanis 6383.04 P-re teszi, de aki az indokolást gondosan elolvassa, rájön, hogy a deficit ennek legalább a tízszerese, sőt ha a bevételi rubrikákat némi indokolt kritikával mérlegeljük, akkor a deficit a kerek számban 6400 pengővel előirányzott összegnek több, mint a húszszorosát is eléri.*

Bizonyítsunk!

Ime hát!

I.

A fenti deficit úgy áll elő, hogy előirányoznak:

kiadásokra: 4,193.383.04 P-t,

bevételekre: 4,187.000.— P-t,

fedezetlen tehát: 6.383.04 P.

Igen ám, csak hogy a fenti bevételi összegben szerepel pl. a többi között egy 20.000 pengős tétel *iskolaadó* címén (költségvetés 12. lap), amelyről az indiszkrét *Indokolás* (10. lap) elárulja, „hogy az 1938. évben sinesen egyelőre szándékunk (!) ezt az adónemet életbeléptetni”. De ha nem akarják életbeléptetni, akkor miért szerepeltetik a bevételek között?

Azután ugyancsak az *Indokolás* árulja el, hogy lesz 1938-ban egy 40—41.000(?) pengős, illetményemelésből előálló kiadási többlet, amely viszont *nincs* a költségvetésbe felvéve („költségvetésen kívül”?!). Tehát a kiadási végösszegben nem szerepel! (*Indokolás* 6. lap). Ha mármost csak ezt a két tételt adjuk

hozzá a preliminált deficithez, már megvan *annak több, mint a tízszerese!* Mert

	6.383.04
+	20.000.—
+	41.000.
összesen:	67.383.04 P

II.

De menjünk tovább! Találunk még a bevételek között néhány olyan tételt, amely feltétlenül kihívja a kritikát. Igaz, hogy a bevételek összeállításánál egyes tételeket az előző évi előirányzathoz képest csökkentettek. Ez természetes is. Tudjuk, hogy nemcsak az adozatkétség csökkent, hanem az adozóképes zsidók száma is, és azonfelül a megélhetési nehézségek, a sivár viszonyok a már készséges és képes emberek áldozatainak mérvét is alaposan leszállították. Éppen ezért esodálatos, hogy viszont más bevételi tételek megkonstruálásánál milyen kevéssé indokolható optimizmus influálta a költségvetés megszerkesztőjét. A hitoktatási segélyt pl. 120.000 pengő helyett 140.000 pengővel előirányozza, mert az *Indokolás* szerint (9. lap) „ígéretet kaptunk, hogy sérelmünk az 1938. évben reparáltatni és a segélyösszeg a bennünket jogosan (!) megillető összegre fog emeltetni”. Ezzel szemben áll az, hogy a segélyösszege 1936-ban is csupán 119.610 pengő volt és 1937-ben is 120.096 pengő volt előirányozva. Azóta, úgy tudjuk, hogy a zsidó tanulók száma nem emelkedett! Tehát az ígéret ellenére is meg kell kérdeznünk, mi jogosítja fel a költségvetés konstruktorát — ha reális költségvetést akar készíteni — arra, hogy ezt a tételt 20.000 pengővel magasabban vegye fel, amikor azt látjuk, hogy ugyanebből a forrásból a tavalyi költségvetésben még előfordult 13.000 P. segélyt (Költségvetés 17. lap C. és D. tételei) az idei költségvetésbe már nem állott módjában beállítani. Kritikus állásponttól tehát ezt a 20.000 pengős többletet legalábbis mérész optimizmusnak kell minősítenünk.

Indokolatlannak találjuk a macesz-üzem bevételének 10.000 pengővel való magasabbra-taksálását is.

Azt hiszik, annyival javultak a kereseti viszonyok, hogy ennyivel több bevételre lehet számítani? Avagy talán áremelést terveznek? Tehát itt is van egy kétséges 10.000 pengős tétel.

Azután mi indokolja, hogy a „téli inségakeióra szolgáló adományok s hozzájárulások”-nak a tavalyi költségvetésben 30.000 pengőre beállított tételét az idei költségvetésben 40.000 pengővel szerepeltetik? Az a tapasztalatuk talán, hogy az emberek adozatkésztsége pont éppen velük szemben javult meg? Ezt tapasztalták talán az adótárgyalásokon? Ime tehát egy újabb kétséges bevételi 10.000 pengő.

A kaszusz-adópótlékot az idei költségvetés a tavaly előirányzott 88.000 pengővel szemben 131.000 pengővel állítja be (*43.000 P, tehát közel 50 százalékos többlet!!!*) Mi indokolja ezt?! Azt mondatná valaki hogy ott van mellette az 1936-os tényleges bevétel, az valóban 131.527 pengő volt. Ez igaz, de az 1937-es előirányzat mégis csak (helyesen!) 88.000 pengő volt, noha még az 1935-ös tényleges bevétel is 4.000 pengővel több volt ennél. A 43.000 pengős többlet tehát mindenképpen indokolatlan! Ugyanezen az oldalon a templomi adományokat is 4.000 pengővel magasabban veszik fel. Ha mármost a 43.000 pengő helyett csak 20.000 pengő többletet fogadnánk el indokoltnak, akkor ezen az oldalon tehát egy 23.000 és egy 4.000 pengős, összesen 27.000 pengős kétséges bevételi többlet szerepel.

Kétes és kérdéses bevételi emelések vannak az 1937-iki előirányzathoz képest pl. az intézményi ügyosztálynál is, amely emeléseket egyáltalán nem tartunk megokoltaknak. Csak egyes tételeket ragadunk ki:

Füvészi pótdíj többlete	2.000 P
Gyógyszertérítés többlete	2.000 P
Diétatérítés többlete	1.000 P
Röntgentérítés többlete	5.000 P
Laboratórium térítés többlet.	3.000 P
Fizikai gyógyint. többlete	1.000 P
Elektrokardiograf többlete	5.000 P
Telefontérítések többlet. (!?)	2.000 P
Adományok többlete	4.000 P
Összesen ez is:	25.000 P

Végül van a pénzügyi osztály bevételi között két egészen jelenték-

BERLITZ NYELVISKOLA
The Berlitz School of Languages

IV., VÖRÖSMARTY-TÉR 2. l. em. TELEFON: 187—469.
Övakodjon az érdeklődő közön ég MÓDSZERÜNK
után z ó i t ó l! Fiókintézetünk nincs!

telen kis bevételi tételecske és pedig:

IV. Vegyes bevételek (adományszerű hozzájárulások a hitközség terheihöz, stb.) csekélyke 80.000 P. és V. Rendkívüli bevételek 35.000 P.

Ezen a két címen tehát összesen 115.000 P. van előirányozva. Ezekről a tételekről az emberek általában édes-keveset tudnak. Mindenekelőtt mi az, hogy „adományszerű hozzájárulás”? Azután mi az, hogy „rendkívüli bevételek”? Rendkívüli kiadá sokról hallotunk. De rendkívüli bevételekről? Hát hiszen ez is lehet, ha az ember egy szerenés sorsjegyet vásárol. Talán sorsjegynyereséget kell e két tétel alatt sejtelnünk? Akárhogy is van, mi alapon vesznek fel *adományszerű* hozzájárulások (milyen misztikus!) és *rendkívüli* bevételek címen 115.000 pengőt? Lehet az ilyen költségvetési tételt reálisnak tekinteni? Bátorság — az van a költségvetés konstruktorában. De még nagyobb azokban, akik ezt kritika nélkül megszavazzák! Ha nagyon jóakarátú akarok lenni, elfogadok ezekből a titokzatos bevételekből is mondjuk 50 százalékot. De még akkor is kétséges és bizonytalan marad 57.500 P. bevétel.

Ha már most összegeztem ezeket a nagyon is labilis tételeket, akkor a már fentebb kimutatott kétségtelen 67.383.04 P. deficiten felül kétséges bevételként szerepel a költségvetésben

20.000 P
10.000 P
10.000 P
27.000 P
25.000 P
57.000 P

összesen: 149.500 P.

vagyis kerekén 150.000 P. De mondjuk, hogy ennek is csak a felét, vagyis 75.000 pengőt számítunk kétségesnek (noha egyes tételeket már feljebb erősen lecsökkentettünk!) akkor is reálisan a deficitet minimo calculo 67.000 + 75.000 pengőben, vagyis 142.000 pengőben kell preliminálni.

III.

De még nem vagyunk készen!

A költségvetés bizottsági tárgyalásain, az oktatásügyi bizottságban elhangzott az illetékes bejelentés, hogy a *textilipariskola* a jövő tanévben (tehát 1938 szeptemberében) megnyílik. A *kiadási előirányzatban ennek semmi nyoma!* Talán úgy képzelik, hogy ehhez nem kell pénz, elég lesz a jóakarati?!

Azután: Tudomásunk van róla, hogy több nyugdíjas hitoktatóval

szemben a *jogosulatlanul eszközölt fizetési és nyugdíjlevonások miatt* indított perekben a hitközség veszte lett. Itt nemesak a visszafizetendő járandóságok tesznek ki súlyos összegeket, hanem a perköltségek is. És nagyon valószínű, hogy a perek sorozata még távolról sincs lezárva! Vajjon hol, milyen tétel-cím alatt vannak ezek a költségvetésbe állítva? Nagyon gondosan átböngésztem mind a két füzetet, kerestem, de nem találtam. Aztán azt gondoltam, hogy talán ezekre az esetekre való tekintettel találok majd egy tételt *Gott wird schon helfen* cím alatt. De ezt is hiába kerestem. Szóval ezek a kiadások, amelyek nem lehet ledíspatálni, ugyancsak „költségvetésen kívül” fognak eszközöltetni!

Azután: Tudjuk, hogy határozat van arról, hogy a hitközség a kórházat egy új szanatórium osztályllyal fogja kibővíteni. Ezt az osztályt 1938-ban akarják üzembe helyezni. De ezt előbb fel kell építeni, és be is kell rendezni. Ezt se lehet pusztá jóakarattól. Ehhez is pénz kell! Hol van ez beállítva???

Azután: A hitközségi központi igazgatásában alkalmazva van 40 véglegesített tisztviselő és 56 havidíjas tisztviselő. Ez úgy értendő, hogy a 96 tisztviselőből 40 nyugdíj-jogosult (ezek leginkább a főtisztviselők) és 56 tisztviselő — főképpen a kistisztviselők, akik azonban már szintén nagy általánosságban 4—10 éve szolgálnak — még nem véglegesített, vagyis még nem nyugdíj-jogosult! Ezek rengeteget dolgoznak s amellet szörnyen gyöngöe fizetést kapnak. Ez sem maradhat így! Ezen is változtatni kell, ha nem akarják, hogy a központi igazgatás esődöt mondjon. Hol van ennek a helyzetnek csak kis részben való javítására is valamelyes összeg preliminálva? (Ennél a pontnál meg kell jegyezni, hogy azért találunk a tisztviselőkkel szemben kivételes (!) bánásmódot is. Az Indokolás (14. lap) pl. megemlíti, hogy egy „ellenőrző tisztviselő alkalmazása folytán a kultuszadó beszedésénél a kiadás előirányzata 3960 pengővel emelkedett”. Nem irigyeljük tőle! De ha annyi kis tisztviselő, családos ember, hiába várja a véglegesítést, a fizetésjavítást, minek kell akkor egy „ellenőrző” stallumot kreálni, amikor annak az osztálynak van egy főtanácsosa, egy tanácsosa, a hitközségnek van egy külön ellenőrfőtisztviselője és a pénztárral szemben elhelyezett felírás szerint egy

„ellenőrzési osztálya” is? Nem elég ez az ellenőrzés?

IV.

Ha már most mindezeket mérlegeljük, akkor a legjobb akarat mellett sem állíthatjuk, hogy a hitközség legfelsőbb irányítása és vezetése nem illehető kritikával és hogy az 1938-ik évre szóló költségvetés megállja a kritikát. A költségvetés alátámasztására az Indokolás a bevezetésben beszámoló röviden az 1937-ik év első tíz hónapjának a gazdálkodásáról is. Ezt a beszámolót félreismerhetetlen tendenciával az *1938-ik évi költségvetés alátámasztására és megbízhatóságának igazolására adták elő.* De kérem tisztelettel, elérték-e ezt a célt, ha ez a beszámoló egyrészt azt mutatja, hogy az 1937-ik év első tíz hónapjában a kiadások az egész évi előirányzat megfelelő hányadát kerek számban 190.000 pengővel, a bevételek pedig az előirányzat tíz hónapos hányadát kerek számban 225.000 pengővel lépték túl (adóemelések!), másrészt pedig ha a virementjog alapos kihasználásával az elmúlt évi költségvetésnek tételeit kiadásosan megváltoztatva és eltoltatva még is külön 247.000 P. póthitel megszavazását kell kérni, amiből magára az elnöki ügyosztályra esekély 120.000 pengő esik. *Hogyan mondható az olyan költségvetés reálisnak, amely már évek óta póthiteltelekkel, állandóan virement-nél dolgozik és amely ilyen nagyarányú bevételi és kiadási kilengéseket tesz lehetővé? És vajjon reális-e a jelen esetben is az az 1938-ik évi költségvetés, amely egy ilyen ingatag előző évi költségvetésen alapszik?*

Am kérdezze meg mindenki a maga lelkiismeretét!

SPECTATOR

— Dr. Pauncz Márk halála. Kékestetőn, ahol néhány napos üdülésre érkezett, tragikus hirtelenséggel elhunyt dr. Pauncz Márk egyetemi tanár, a világhírű gégeész. Pauncz professzor szemorvosnak indult, de későbbi tanulmányai során a gége betegségei iránt kezdett érdeklődni. Bókay professzor mellett dolgozott és különösen a diftéria-készítés fejlesztése terén ért el nagy eredményeket. Húsz évvel ezelőtt lett egyetemi magántanár, később a kormányzó az egészségügyi főtanácsosi címmel tüntette ki. Halála nagy vesztesége a magyar orvostudománynak és a magyar zsidóság-nak.

HIREK

ONAPTÁRO

1938 jan. 7, péntek — Sevat 5. (szombat bejöv: 4 óra) — jan. 8, szombat — Sevat 6 (hetiszakasz: Bó, haftóra Hadóvor áser, szombat kimen: 4.55) — jan. 9, vasárnap — Sevat 7. — jan. 10, hétfő — Sevat 8. — jan. 11, kedd — Sevat 9. — jan. 12, szerda — Sevat 10 — jan. 13, csütörtök — Sevat 11, sovevim. — jan. 14, péntek — Sevat 12 (szombat bejöv: 4.05.) — jan 15, szombat Sevat 13. (hetiszakasz: Bösalach, haftóra Uvebóroh isóh, Sabosz siróh, szombat kimen: 5.05.) — jan 16, vasárnap — Sevat 14. — jan. 17, hétfő — Sevat 15 chamisóh ószor bisevat — jan. 18, kedd — Sevat 16. — jan. 19, szerda — Sevat 17. — jan 20, csütörtök — Sevat 18, sovevim — jan. 21, péntek — Sevat 19 (szombat bejöv: 4.15.)

*

— Hatodik évfolyamába lép a Zsidó Élet. Harcokkal teli, küzdelmes esztendők vannak háta mögött. De ezek a harcok és ezek az esztendők nem maradtak meddők. Sikertől felébreszteniünk a zsidó tömegek érdeklődését a felekezeti közigyék iránt. Levelek fekszenek íróasztalunkon, melyekben a zsidóság minden rétegéből elhalmoznak bennünket kérdésekkel, tanácsunkat kérik ügyes-bajos dolgaikban. S mi mindegyikre külön válaszolunk.

Az ellenzékiiség mindig nehéz kenyér volt, de mi vállaljuk ezt a szerepet. Egyesek azt mondják, hogy harcunk kilátástalan. Ezeknek azt üzenjük: egyszer minden komoly ellenzék diadalmaskodik. Mi erre várunk. — A hatodik esztendő küszöbén szomorú szívvel gondolunk vissza alapító főszerkesztőnkre, néhai Kecskeméti Vilmosra, aki most talán az égi téreken gondol arra a lapra, melyért szíve minden csepp vérért áldozta.

— Igen tisztelt előfizetőink! Tisztelettel felkérjük mindazon előfizetőinket, kiknek előfizetése december 31-én lejárt, hogy előfizetési díjukat beküldeni szíveskedjenek, miután a lap előállítási költségei nagy anyagi terheket rónak a lapvállalatra és csak úgy tudunk eleget tenni kötelességeinknek, ha olvasóink is támogatnak.

— **Virányi Gyula** — főtitkár. A kecskeméti izr. hitközség december 26-án tartott képviselőtestületi ülésén Virányi Gyulát, a hitközség népszerű és kiváló titkárát, aki az egyetemes magyar zsidóság egyik legderekabb munkása, főtitkárrá választotta. Ugyanakkor dr. Lajtai Sándor ügyvédjelöltet hitközségi jegyzővé választották.

— **A lelkési korpótlék felemelése.** A kultuszminiszter rendelkezésével hatályon kívül helyezte a lelkési korpótlékoknak 1933-ban elrendelt 5%-os csökkentését és így 1938 január 1-től a lelkési korpótlékok ismét az 1932 július 1-ével megállapított mértékben fogják folyósítani. Az orth. rabbikat illetően a rendelet a magasabb képesítésűekre vonatkozik.

— **Halálozás.** Keller Izsó ny. min. tanácsos december 25-én, 78 éves korában rövid szenvedés után meghalt. Kívánsága szerint teljes csendben helyezték örök nyugalomra a farkasréti izr. temetőben. Halálát releségén és gyermekein kívül kiterjedt rokonság gyászolja, köztük veje, dr. Kecskeméti György, a Pester Lloyd felelős szerkesztője.

Nagy részvét mellett kísérték utolsó útjára december 24-én özv. Hübsch Vilmosné a rákoskeresztúri temetőből. Atyja, Grädenwitz Simon a boroszlói izr. hitközség ügy. világi, mint egyházi tudományáról híres vallásoktató etetődjé volt, aki Budapesten hunyt el. Férje, néhai Hübsch Vilmos vallásos életű talmudista s tanító volt Budapesten. A gyászszertartást dr. Fischer Benja min. rabbi és Góbstein Jakab végezték. A végtisztviségen megjelentek a felekezeti élet tagjai, a hitközség tisztviselői kara. Az elhunyt két fia és leánya gyászolja, akik közül Hübsch Lipót a pestújhelyi hitközség elnökhelyettese és Hübsch Alfréd a pesti izr. hitközség s. hivatalának igazgatója, az Áhávász Réim titkára.

— **Dr. Löwenheim Miksa** bemutatkozása. A Pesti Izr. Hitközség kórházának legutóbb kinevezett rabbija: dr. Löwenheim M., péntek este a kórház templomában nagyszámú

hallgatóság előtt igen tartalmas, nagy tudásra valló beszédet tartott. A fiatal rabbinak, aki igen nagy zsidó tudással és világi műveltséggel rendelkezik, nagy jövő jósolunk.

— **Teadélután.** Dr. Farkas Józsefné, dr. Hoffer Árminné és dr. Scheiber Lászlóné tisztelendő asszonyok január 21-án, csütörtökön délután 5 órakor a Bethlen-téri körzet dísztermében (Bethlen-tér 2.) teadélután rendeznek a "szegénysorsú rabbinvendékek segélyezésére, melyre ismerőseiket ezúton is szeretettel meghívják.

— **Steier Lajos** történetíró halála. Az elmúlt héten meghalt egy bécsi szanatóriumban Steier Lajos, a kiváló történetkutató, aki kutatásai során a magyar történelemnek sok nevezetes dokumentumát ásta ki a bécsi titkos levéltárból; így ő találta meg Beniczky Lajosnak, a magyar szabadsághősnek, akit a kamarilla emberei tettek el láb alól, feljegyzéseit. Ezenkívül a 48-as szabadságharcnak sok más titkos okmányát is felkutatta a kiváló tudós, aki mindössze 46 évet élt.

— **Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat felolvasó ülése.** December hó 29-én tartotta az IMIT rendes havi felolvasó üllését. Kóbor Tamás elnöki megnyitója után Nádaí Pál két történelmi miniatűrjét olvasta fel nagy hatással. Hajnal Anna három szép költeményét adta elő. Keszi Imre „A magyarországi zsidó zeneoktatás problémái” címmel tartott igen érdekes előadást, amelyvel kapcsolatban Rózsa Vera művésznő több dalt énekelt nagy sikerrel. A közönség lelkesen ünnepelte az előadókat.

— **Meghívó.** A Magyar Zsidók Pro Palesztina Szövetsége január 11-én, kedden este 8 órakor, a Szövetség Herzl-termében (Andrássy-út 67.) Palesztina-estet rendez, amelyen Szegő Béla, a Keren Hajessod magyarországi elnöke „A zsidóság történelmi napjai” címen ad elő (vetített képekkel illusztrálva.) Rózsa Vera héber dalokat énekel, Bartos Gyula, a Nemzeti Színház örökös tagja, új héber költők műveiből ad elő. Belépődíj nincs.

— **A Blau Lajos** Talmadtudományi Társulat új tisztikara. Az 1937—38. tanévre a Társulat tisztikára a következőkből áll: Elnök: Bakonyi József rabbijelölt. Az intézőbizottság tagjai: Komlós Ottó, Vajda István, Davidovics D. Mihály és Róth Ernő rabbijelöltek.

UTLEVÉL KÉPEK azonnal
2 db rendelésnél darabja
FOTO PÁRISI 48 fill.
PÁRISI NAGY ÁRUHÁZ ban

— A Budapesti V. ker. Izr. Nőegylet felruházási akciója december 16-án lélekemelő ünnepség keretében osztotta ki az iskolásgyermekek között adományait. A vendégeket Eichbaum Mórné üdvözlötte, dr. Hoffer Ármin, dr. Weisz Sámuel, dr. Spitzer József körzeti társelnök, Bíró Samu igazgató és dr. Berkovits József rabbi beszéltek. Kiosztottak 280 csomagot. A gyűjtést Kenedy Emánuelné alelnöknő és Hirtenstein Samuné vezetésével a hölgybizottság vezegte.

— A Magyar Cionista Szövetség új előadássorozatát „Az 5000 éves zsidó kultúra” címen dr. Kandel Sámuel nyitja meg jan. 12-én este fél 9 órakor a Szövetség Nordau-termében (Andrássy-út 67., I.)

— A Goldziher Ignác Theológiai Egyesület nagyszabású Fák ünnepe (chamisso oszor bis'vat) jan. 16-án vasárnap d. e. 11 órakor lesz a Goldmark-teremben. Közreműködnek: dr. Hevesi Ferenc, Zoltán Irén, Kálmán Oszkár, Farnadi Edith, dr. Riegler Tiborné, Kuttner Mihály, dr. Soltes Elek, dr. Szabó Ödön és Rosenthal László.

— A szombat szentsége. „Zóchaur vesómaur” címmel jelent meg Jungreis Antal gyöngyösi orth. főrabbi 550 oldalas rendkívül értékes könyve, Duschinsky jeruzsálemi főrabbi lelkes ajánló előszavával. A mű a szó szoros értelmében hézagpótló. Eddig ily nagy tanulmány, amely az egész bibliából felsorakoztatja a szombat szentségének és fundamentális erejének vonatkozásait, nem látott napvilágot. A tudós szerző fejezetenként közli a szentírásnak a szombatra vonatkozó szemelvényeit, az azokhoz fűzött Midrasokkal és magidüsz-művekkel, valamint értékes saját kommentárjait. A varsói rabbi-kollégium elnöke, Michelson rabbi megállapítja, hogy szerző óriási munkát végzett és hogy hasonlóan értékes könyv nem jelent meg ezen a téren. Nagyon fontoságú művel gazdagodott tehát a hazai zsidó homiletikai irodalom, amely nemcsak a hivatásos tudósnak, a főtisztelendő rabbikarnak nélkülözhetetlen, hanem a szombatért lelkesedő hittestvéreknek is nagy szellemi élvezetet nyújt. Megrendelhető Jungreis Antal gyöngyösi főrabbinál, ki azt 5 pengős árban bérmentve küldi a megrendelőknek.

ZSIDÓ VILÁGKRONIKA

A romániai fordulat
mélységes megdöbbenést és fájdalmas nyugtalanságot keltett az egész világ zsidóságában. Goga Oktaviánának és antiszemita pártjának kormányrajutása súlyos veszedelemeket rejt magában a zsidóság, különösen pedig a romániai magyar zsidóság számára, melynek el kell készülnie a legkérelhetlenebb üldöztetésre, hiszen köztudomású, hogy Erdélyben a zsidóság mindenütt a legteljesebb mértékben megtartotta magyar jellegét.

Az „Evening Standard”
telefonhoz hívta az új román miniszterelnököt, aki a következőket mondotta a zsidósággal szemben követendő magatartására vonatkozóan: „Románia a románoké: ezen épül fel kormányelnöki programom. Elvben nem vagyunk antiszemita, nem gyűlöljük a zsidókat, de meg akarjuk tisztítani a kereskedelmet, ipart és szellemi foglalkozásokat a külföldiek egyeduralmától. Ezek helyére románokat fogunk állítani”.

A külföldiek eltávolításának
programját, úgylátszik, a román kormány teljes mértékben, könyörtelenül végre akarja hajtani. A „Timpul” jelentése szerint Cuza munkaügyi miniszter utasítást adott, hogy mindazoktól a külföldi specialistáktól, akiket románokkal lehet helyettesíteni, haladéktalanul meg kell vonni a tartózkodási engedélyt. A lap jelentése szerint rövidesen megtörténik az újságírás megtiltása is. A román lapoknak kizárólag csak román munkatársaik lehetnek a jövőben, ezzel szemben a kisebbségi lapok oly irányú függetlenséget kapnak, hogy a magyar lapoknak magyar, a német lapoknak német, az orosz lapoknak pedig orosz munkatársaik lehetnek. Az erre vonatkozó törvénytervezet kidolgozásával a miniszter Hodos államtitkárt bízta meg, akit a propagandafőnöki állásra szemeltek ki.

A zsidóellenes intézkedések
azonban még az idegenellenes intézkedéseknél is sokkal élesebben mutatják meg a román belpolitika jövő irányát. Így a munkaügyi miniszter rendeletben tiltotta meg zsidóknak negyven éven aluli keresztény háztartási alkalmazottak tartását. A trafik és szeszkiméresi

engedélyek felülvizsgálata megkezdődött. Máramaros és Bukovina kormánybiztosai a szélső antiszemita Nikifor Robu csernoviezi prefektust nevezték ki, aki első intézkedéseként betiltotta a megyéiben megjelenő zsidó lapokat.

Palesztina megosztásának
kérdésében teljes erővel folyik a harc. A Labour Party hivatalos organumának szenzációkeltő értesülése szerint ebben a kérdésben az angol kormány tagjai nem foglalnak el egységes álláspontot. Sir Samuel Hoare, Lord Halifax, Earl of Winterton és Earl of Zetland állítólag abban az irányban gyakorolnak nyomást Chamberlain miniszterelnökre, hogy a kormány vesse el tervét Palesztina megosztására és egy arab és egy zsidó állam létesítésére vonatkozóan és térjen vissza a zsidó nemzeti otthonnak szellemében leendő Balfour deklaráció megteremtésére, azonban abban a formában, hogy a zsidók képezzenek egy állandó kisebbséget egy arab államban.

Budai izr. Aggok és Árvák Menházegegyesülete

Budai Hittestvérek!

Akarjátok-e, hogy minden szegény, elhagyott és elazott budai zsidó gondtalanul hajtse nyugalomra fejét a Budai Izraelita Aggok és Árvák Menházegegyesületének Otthonában?

Ha akarjátok, hozzatok erre a célra hetenként 10 fillér áldozatot, annyit, amennyit könnyű szívvel ad a legszegényebb is a még nínestelebbnek.

Akinek az Isten adott és többre képes, gondoljon az irás szavára:

„Óh, ne vess el engem az öregség idején; midőn fogytán az erőm, ne hagyj el engem!” (Zsolt. 71. 9.)

Becsület és emberiség dolga, hogy a Nőegylet mintájára fölépítsük a férfiak menedékházát is, melyre soha nagyobb szükség nem volt, mint a mai, a zsidóságra nézve annyira tragikus napokban.

Budán, 1937. évi december hóban.

A Budai Izraelita Aggok és Árvák Menházegegyesülete.

Dr. Csobádi Ferenc Dr. Berényi Sándor
titkár. elnök.

Bélyeg

és bélyegalbum a jegyzéket érdeklődőknek bérmentve küld
ABONYI JENŐ bélyegkereskedése, Budapest, IV, Váci-u. 45
szám. Telefon: 195-336.

SPECTATOR NOTESZÁBÓL

A „nagynevű”

Egy chanukai tudósításban olvassuk:

„... meleg szavakkal üdvözölte a Chanuka-est előadóit, elsőnek dr. Szabolesi Lajost, az Egyenlőség nagynevű főszerkesztőjét.”

A nyájas olvasó bizonyára megsejtette már, hogy ez a mondat felekezeti lapban jelent meg. De vajjon melyikben? Azokban, amelyeknek szerkesztői a körüti pirok-kék kávéház törzsasztalánál töltögetik egymást bestemmel, aligha. Ezek mindegyike valóban jól ismeri a másikat. A mi lapunkban sem, mert mi még nem jöttünk rá arra, hogy a neve is nagy. Hát akkor hol?

Megmondjuk.

Az *Egyenlőségben*. Az idei dec. 16-iki számnak 10. lapján. Ő sietett ki a nyilvánosság elé ezzel a felfedezéssel, nehogy valamelyik konkurrens lap elchappolja előle ezt az újdonság-szenzációt.

Hát — habeat sibi!

Legközelebb gyöngyszemeket fog kihalászni a midrásból a — jóízlésről.

*

Hol maradt idén a karácsonyi macesz!

Tavaly ilyenkor még úgy díderengtünk, mint mostanában. De mégis a Sípucéből kiszökött a tavasz: a pékek és fűszerboltok kirakataiban megjelent a macesz. Sőt már karácsonykor is lehetett kávéba aprítani.

Mi ezt kifogásoltuk. Nem tartottuk helyesnek, hogy a kizárólag vallási célt szolgáló és csak erre a célra előállítható maceszt már hónapokkal előbb forgalomba hozzák. A peszachi szükségletét egy zsidó sem szerzi be hónapokkal előbb. Nyilvánvaló tehát, hogy aki karácsonytájt, vagy akár januárban, februárban maceszt vásárol, akár zsidó, akár nem, az a maceszt élvezeti cikkül vásárolja. Az ilyen igények kiszolgálását és üzleti kihasználását pedig méltatlannak tartottuk a hitközséghez.

Az idén már rég elmúlt karácsony, sőt ünnepzendő és vízkereszt is. Macesz még nincs a piacon.

Valóban eljuttott volna a *Zsidó Élet* szava a Síp-uccába?!

A budai négy kemény indítvány

Négy *gyilkos*(!) indítványt hajtott bele a HEP vezérkara a budai hitközség közgyűlésébe. Azt hitték, ez fogja szétrobbantani az autonómista pártot és a hitközség vezetőségét. Legalább is úgy képzelték el a HEP legutóbbi *táborozása* alkalmával.

Az egyik indítványban újabb templomokat és iskolákat követeltek — ők, akik annak idején a légymányosi templomépítés ellen agítottak, annak engedélyezését elgáncsolni is megkísérelték és a határozathozatalnál ellene szavaztak. Több iskolát követeltek ők, akiknek közéleti mintaképe és bálványja az a hitközségi elnök, aki iskolákat megszüntetett. További indítványaikban pedig az adóemelés eltiltását, a hitoktatási kiadások csökkentésének megszüntetését és az arányossági elvnek a bizottságok megalakításában való érvényesítését követelték.

Jó Uraim, önöknek — úgy tudjuk — nagy szavuk van a pesti hitközségnél, nem volna jó ezeket az indítványokat ott benyújtani? Ott igazán szükség volna rájuk!

*

Csak még az uniformis hiányzott!

Azt halljuk, hogy a sípuceai kancellária altisztjei uniformist kaptak. Szép, fess, nyakig gombolt, sujtásos, magyaros formaruhát. Hát ez már nagyon kellett! Csak épen ez! A magyar zsidóságnak minden egyéb vágya már rég teljesült. Most ez is megvan végre! És amint halljuk, évenként két formaruhát kapnak. Hát hiszen helyes, csak épen nagy lesz egy kicsit a kontraszt a leongyolt ruhájú, rojtos nadrágú kis és közép-tisztviselő, meg az elegáns formaruhájú altiszt között. Viszont épen ezért az is helyes, amit a tisztviselők köréből hallottam, hogy t. i. mozgalmat indítottak az irányban, hogy átminősítsék őket altisztekké. Elvégre évenként két új ruha — mikor lehet másképp ebből az álmából számukra valóság?

STREINITZER GYULA vas, réz, acélbútor és sodronygyépezési üzem. Speciális autogépezés, tűzhelyek, kályhák, zárok, redőnyök készítése és szakszerei javítása. Vendéglátók csak la. kivételben. ki-mondottan új anyagokból

Budapest, VII, Dob ucca 45. Tel.: 143-152.

FRIEDMAN DÁVID orth, **רוד** élő- és vágott baromfi, füstölt húsz, csemege gyümölcs és tojáskereskedelem BUDAPEST II., MARGIT-KÖRUT 7. Telefon: 151-897

ILLUSTRATIO

Dr. Berényi Sándor „Hagyomány” c. cikkéhez

A „Zsidó Élet” legutóbbi számában megjelent fenti cikk igazságának megvilágítására szabadon az elavult imaritusok közül a *Bameh madlikin* körüli furesaságokra rámutatnom.

Ezt a talmudi részt, mely arról szól, hogy az ünnepi mécesek felgyújtására, milyen anyagot szabad, vagy nem szabad használni, a legtöbb neológ templomban már kihagyják a péntek esti liturgiából. Ha azonban valamely orthodox hitközségben, mondjuk például a debreceni, vagy nyíregyházaiban, sőt az ottani statusquo templomokban valaki ennek a résznek elhagyását kezdeményezni merné, a leghevesebb ellentállást, sőt talán véres összecsapásokat idézne elő, evvel a „reform”-mal.

Már most előfordul akárhányszor is, hogy valamelyik debreceni, vagy nyíregyházaiban zsidó szombatóna kikerül a meggyéjebeli olyan körülbelül tíz hitközség egyikebe, hol szefard ritus szerinti imádkoznak. Nincs semmi közül a spanyol, vagy török származáshoz, tősgyökeres hajdúságbeli és nyírségi zsidók és hogy miért lettek szefard vallásúak az megint más lapra tartozik. Kétségtelenül igen jámbor, igen hitbuzgó és szegénységükben igen nagy áldozatkészséget mutató erősségei az orthodoxyának.

Nos, a debreceni, nyíregyházaiban lakó házas fia, veje, vagy rokona kíséretében péntek este a templomba megy. Attól eltekintve, hogy más szoltárral kezdik a minchát, hogy helyenként más az imarend és szöveg és hogy kedűsát is alig tud mondani a gyülekezettel, mert ott másképp hangzik, azt tapasztalja, hogy ott a *Bameh madlikint egyszerűen nem ismerik, nem mondják.*

Ennek dacára sem fog egy pilanatra eszébe jutni, miképp abban a chaszidikus templomban evvel a kihagyással valami vallás elleni vétség történik. Sőt, ha ő jön oda lakni, csakhamar ő is megszokja ezeket a különösségeket. Azelőtt hallani sem tudott volna arról, hogy péntek este ő is le ne darálja, miből készülhet a méces, vagy gyertya, — mikor odahaza már régen javában ég.

G. S.

Az „egészen alantas idegen faj” egyik tagja, aki dicsőséget szerzett Magyarországnak

„A zsidókérdésben szégyen és botrány, hogy Magyarországon ez lehetséges”.

Kossuth Lajos

A bizonyára nem „zsidó bérenc” Kossuth írta ezeket a kemény szavakat Tiszaeszlár idején és ma fenti jelzővel aposztrofál bennünket magyar zsidókat a Magyar Gazdasági Önvédelem c. röplap, első száma, amely a zsidó kereskedőtől akarja elvenni a mindennapi kenyerét.

Ugyanakkor, ha föllapozzuk a napisajtó e heti híreit, olvashatjuk, hogyan ünnepelnek hetvenötödik születésnapján világszerte egy magyar zsidó tudóst, aki szintén a szerintünk „alantas idegenfaj” képviselője, szerintünk azonban zsidóvallású magyar tudós.

Stein Aurél a világhírű orientalista, utazó tudós és régen az indiai Purjabb egyetem volt könyvtárnoka, majd a Keleti Szeminárium igazgatója és a szanszkrit nyelv tanára az ünnepelt, aki igen változatos pályát futott be,

amíg Budapestről az angol egyetemeken át befutott a tudomány „nagy oceánjába”.

Tudományos műveit felsorolni oldalakra, azokat kellőképpen méltatni vaskos könyvre volna szükség.

Nemcsak a magyar Tudományos Akadémiának egyik legnagyobb díszje, de díszdoktora a cambridgei és oxfordi egyetemeknek is és alig van külföldi tudományos intézet, amely tagjával nem választotta volna. Az angol tudományos körök úgy látszik nem egészen osztják az „alantas és idegenfaj”-ról szóló tudományos fejtegetéseket, mert Stein Aurélt, a magyar zsidót nem csupán angol állampolgárnak ismerték ei, hanem abban a pillanatban midőn angol állampolgárnak nyilvánították, még a bárói ranggal is megajándékozták.

Midőn ilyen alantas, gyűlölködő szövegek ellen kell védeleznünk, nem árt, ha ezekkel az ilyen magyar származású zsidókat állítjuk szembe.

—r —nd

Válasz Dénes Bélának a zsidó ifjuság útjáról írt cikkére

Igen erős másirányú elfoglaltságom miatt — ügyvédi vizsgára készülök — csak most került a kezembe a *Zsidó Élet* chanukai száma, melyben Dénes Béla lendületes tolla nívós cikkben foglalkozik az én, Korunk Szavában, megjelent cikkemmel.

Igazán örülök, hogy most én írhatom: Dénes Béla felfogásával a magam részéről mindenben egyetértek. Dénes Béla kitérít az általam felvetett szempontokat, tisztelesen kifejti azokat s végül olyan következtetésekre jut, amelyeket magam részéről teljesen helyesnek és igaznak ismerek el.

Szeretném, ha abban is igazat adhatnék Dénes Bélának, hogy a zsidó fiatal értelmiség nagyobbik része is a két cikk szellemében gondolkozik. Megvallom őszintén e tekintetben nem tudom osztani Dénes Béla optimizmusát. A zsidó ifjuság túlnyomó részé-

nek szerintem a főhibája az a már majdnem a nihilizmus határára járó közöny és közömbösség, ahogyan a közösségi problémák iránt viselkednek. Leszámitva a cionisták kétségtelenül becsületes esoportját, vagy különböző baloldali, politikai pártokban elhelyezkedett néhány fiatal, akik legalább is foglalkozni látszanak problémákkal, be kell vallanunk, hogy a zsidó fiatalok túlnyomó része hallatlan lelki tunyaságba süllyedt. A dolgokról való szemlélet még az a megrekedt mentalitás határozza meg, ahogy a háború előtt a liberalizmust Pesten elképzelték s ahogy az egész világon csak nálunk gondolkodnak. Legyünk őszinték, ebben a men-

Ha szülsége van szakácsnőre, szobaleányra, urasági inasra,

telefonáljon bizalommal 44-787.
Wesselényi uccá 8. Általános elhelyező iroda

talításban a főszerepet az antiszemitizmus játssza, természetesen negatív értelemben, éppen úgy, mint nálunk sokan a jobboldaliság egyetlen konkrét tartalmának az antiszemitizmust tartják — pozitív értelemben.

A zsidó fiatalok ezt a mentalitást készen vette át a háború előtti nemzedéktől és a maga tunyaságában csak még jobban torzította, úgy hogy ma már egyre jobban elveszti lába alól a talajt — egyre jobban eltávolodik a mai magyar élettől.

Jellemző, hogy a magyar zsidó ifjuság legnagyobb tömegét, a pestit, kielégíti a pesti hitközség neveltségének határán mozgó ifjúsági szervezete, a maga felszínes működésével, selejtű értékű kultúr és bridzs-délutánjaival. Amely fiataloknak ilyen szervezettel jó, az saját értékéről nem túlságosan magas bizonyítványt állít ki.

Sokáig azonban nem maradhat meg a zsidó ifjuság ebben a felületen s sorvasztó „Laissez faire”-ben. Előbb-utóbb szint kell vallania igen nagy és igen súlyos kérdésekben — hiszen az emancipáció jó és rossz eredményei most értek be. Sajnos, a mi vállainkra oly nehéz problémák szakadtak, amelyeket apáink már eldöntött kérdéseknek tartottak, lezárt, egyszer és mindenkorra elvégzett ügyeknek (azért állanak oly értetlenül most velünk szemben) pedig hol van a mi vállaink erőssége apáink vállainak erősségétől és keménységétől. Ezek a problémák a mi húsnak és véreinkre mennek és ha egyszer nem eszmélünk fel könnyen azon vehetjük észre magunkat, hogy már nálunk, nélkülünk döntöttek, általánosító és kedvezőtlen külső látványok után.

Nagy és komoly, egyenesen történelmi felelősség van azoknak a zsidó intellektüeleknek, akik látják a problémákat, látják a zsidó ifjuság útjának szomorú zsákutcáját, s ha Dénes Béla azt állítja, hogy a zsidó értelmiség nagyrésze a megoldást a mi cikkeink szellemében keresi, akkor szeretnék ebből annyit elhinni, hogy nincsenek kevesen, akik ebben a szellemben gondolkodnak, — ezeket azonban meg kell szervezni, hogy kombattáns erőt adhassanak szervezettségükkel e gondolatoknak.

Elvetem ezért a *Zsidó Élet* hátsójain egy fiatal zsidó intellektüelekből álló, szellemi munkaközösség megalakítását. A forma momentán mellékes. Egy kicsi, de válogatott, felkészült társaságra gondolok, amely szellemi súlyánál fogva méltó képvisellete lehetne a magyar zsidó ifjúságnak. Oly társaságra gondolok, amelynek lesz bátorsága vállalni a zsidó-kérdést a maga teljes szövevényes problémakomplexumával, nem dugja strucc módjára fejét a homokba, amelyben lesz erő megindítani a magyar zsidóság olyanra esedékes revízióját, a noli me tangere-ként kezelt értékeket átértékelni, gátlás és dogmatikus kötöttségek nélkül átvizsgálni elintézettnek tartott kérdéseket, amelyről kiderült, hogy még nincsenek, vagy nincsenek jól elintézve, s feleletükben megadni a becsületes és őszinte álláspontot, amelyik meri vállalni a zsidóság védelmi frontján az „élet tényítégei által szétlőtt hadállások” kiürítését.

Szeretném hinni, hogy nem álok egyedül, még vannak néhányan, zsidó fiatalok, akik szükségét érzik, ilyen becsületes és bátor szándékú társaság megszervezésének. Bizony elgondolni is lehangelő volna, hogy a pesti hitközségi ifjúsági szervezet lenne a megfelelő és méltó szervezete a fővárosi zsidó ifjúság túlnyomó részének. Ez jó lehet a zsidóságnak már oly sok bajt okozó antipatikus tömegifjú típusnak, de nem felelhet meg egy gyökeres kulturával rendelkező zsidó intellektüelnek. Ha pedig, ezen utóbbiak erejét és tudását fel akarjuk a zsidó magyarság érdekében használni, akkor más szervezetbe kell őket tömöríteniünk.

Márciusban rendezti a magyar ifjúság a maga kecskeméti találkozóját. Ezen a találkozón nekünk, zsidó magyar fiataloknak is részt kellene vennünk, mint ahogy a vásárhelyi találkozón is ott voltak az erdélyi zsidó magyar fiatalok, hiszen vallanunk kell mindennek ellenében, hogy magyar if-

júság integrans részét képezzzük mi is.

E találkozón már ennek a társaságnak kellene a magyar zsidó ifjúságot reprezentálni, mert aligha lehet vitás, hogy a jelenlegi zsidó ifjúsági szervezetek

erre nem alkalmasak. Aktuális jelentősége is van tehát a tömörülésünknek. Keressük meg egymást és fogjuk meg szorosan egymás kezét és vállaljuk büszkén, öntudatosan a mi hivatásunkat.

Juhász-Junger József dr.

Síremléket Kecskeméti Vilmosnak

A hitvesi kegyelet öröködik. Is-tenben boldogult *Kecskeméti Vilmos* sírhalmán, *de a köznek is vannak kötelességei* a nagyszerű tollú újságíró, a jó magyar ember, a buzgó zsidó emlékezetének fenntartása, megörökítése iránt, aki agyával, lelkesedésével és hűségével gazdagon megtermékenyítette a felekezeti élet ugarát. Nem volt üzletember, még kevésbé jó kalmár, nem is akart az lenni. Nem adta bérbe tollát, nem hagyott hátra anyagi javakat gyászoló családjá számára, melynek otthona az ő második temploma volt. Az első a zsinagóga, melyért meleg szívvel, önzetlenül küzdött utolsó lehelleitéig. Fölötte érdemes arra, hogy a *zsidó közélet lerója iránta érzett háláját*, s hogy a síremléken, melyet hamvai fölé szántunk nyoma legyen annak a nagy elismerésnek, mely olvasói táberát életében annyira eltöltötte.

Bizalommal fordulunk a magyar zsidósághoz, segítse elő azt az óhajtasunkat, hogy

KECSKEMÉTI VILMOS hírlapíró, a „Zsidó Élet” alapítója és szerkesztője sírhalmát mielőbb diszithesse az ő munkálkodásához és a felekezet hálájához méltó síremlék.

Budapest, 1937 október hó.

Dr. Berényi Sándor ügyvéd, író.

Cserkúti Engel Györgyné,

sz. Lázár Franciska író.

Dr. Friedmann Ignác

m. kir. kormányfőtanácsos,

Dr. Feleki Sándor író,

a Petőfi Társaság tagja,

Gerő Ödön hírlapíró,

Jánosi Engel József

m. kir. udvari tanácsos.

Katona Gyula

ny. kir. műsz. igazgató

Dr. Kriszhaber Adolf

a budai íz. hitközség elnöke

Dr. Patai József

a „Múlt és Jövő” szerkesztője

Ujabb adományok:

N. N. 10 P

Burger Lajos, ny. hitk. főt. 5 P

Özv. Döblin Edéné 1 P

Eddig befolyt adományok 358 P

Emlékek

Írta: **FELEKI SÁNDOR**

Gárdonyi Géza

(12)

Az 1890-ik év őszén az Andrásy-út 48. szám alatt levő Nikolettikávéházban egy sovány, fakó arcú, kis bajszú férfi pöfékelt kurta magyar pipájából, majd felém közeledt és halk, szerény hangon bemutakozott: „*Gárdonyi Géza* vagyok. Mint író kollégája, ezenfelül földije (ő a fehérmegyei Agárdon, én meg az ugyanezen megyebeli Lovasberényben születtem). De most az orvoshoz fordulok és kérem, nézzen a torkomba, mert alig tudok nyelni”. Gárdonyinak akkor már igen jó neve volt. A Magyar Hirlapban, melynek belső munkatársa volt, sok értékes elbeszélése jelent meg. Megvizsgáltam a kávéház egyik sarkában és idült garathurut konstatáltam. Figyelmeztettem, hogy ne dohányozzék sokat, de tudtam, hogy ez az intelmem nem fog meghallgatásra találni, mert Gárdonyi ismert szenvedélyes dohányzó volt. Keserű mosollyal felelt: „Az

orvosok mindig attól tiltják el a beteget, ami neki a legkedvesebb”. És máris újból rágyújtott. Azóta sokszor találkoztunk és a különben szófukar író nemes lelkét csakhamar megismerhettem.

Hogy én róla, aki régi keresztény ivadék, itt, a felekezeti lapban megemlékezem és a szeretet virágaival kívánom a nagy író emlékét körülönni, annak az az oka, hogy a magyar szpirodalom e jelese, ki katolikus vallásában buzgón hitt, soha más felekezetbelieket sem élőszoval, sem írásaiban meg nem bántott és minden művét a türelmesség, jóindulat és szeretet melegsége jellemezte. Ha valamely lapot olvasott s abban a zsidóság ellen való támadás volt, halvány arca kipirult s nyomban félretolta az újságot. Ilyenkor izgatottan szította a pipáját s még sürűbben eregette a füstfelhőket s csak ennyit mondott: „Kommisz dolog!” Egy ízben hozzám,

Síremlékek

a legolcsóbb árban

Löwy-nél Budán

II. Fő-u 79. Tel 151-581.

Fiókküzet és te'ep III. Belső-út

A trolleybus-indulási állomástól 2 percre nyire

amikor a zsidó kórházban *Stiller* tanár asszisztense voltam, egy kopott, szegény zsidó fiatalember hozott azzal, nem tudom-e módját annak, hogy ez a földije valahogy kitanulja a kántorságot, amit ő nagyon szeretne, mert otthon éhez az szülei és testvérei vannak.

Nem lehet a célom, hogy itt a nagy író életrajzát adjam. Hiszen nincs magyar ember, aki az ő értékes, gazdag munkásságát ne ismerné. A bor, Karácsonyi álom, Falusi verebek, Annuska, Fehér Anna színművei, továbbá a láthatatlan harmadik, Isten rabjai, Egri csillagok és más regényei, a tipikus magyar Göre Gábor bíró uramról és a Durbints sógorról szóló aranyos humorral átszótt sok kötete és rengeteg számú novellája drága mérföldkövei az ő fényes írói pályájának. Most csak személyes kapcsolatomból révén óhajtok pár szívföltőt festeni a nagy ember arcképéhez. A szófukar, szerény írónak néha-néha elejtett szavaiból azt láttam, hogy ő, akit annyi siker kísér, még sem boldog ember. Nemcsak törékeny testű, de érzékeny lelkű is volt s nyomták oly gondok és bajok, amikről beszélni sohasem akart, de kiérződtek egy-egy szavából.

1897-ben Egerbe vonult vissza, írói sikerei közepette és ott valóságos remete életet élt kis földszintes házában. Színmagyar, értékes műveit itt is írta és emellett kertjének virágait ápolta. Egészsége sohasem volt kifogástalan s ez is hozzájárult lelkületének nyomottságához.

Hadd álljon itt egy pár hozzám írott s most először napvilágot látó levele. 1901-ben, amikor az „Otthon” című havi irodalmi folyóirat segédszerkesztője voltam, küldötte nekem az itt következő levelet, hogy adjam át *Heresi* Józsefnek, a lap szerkesztőjének. Egyik napilap ugyanis megtámadta Gárdonyit, hogy a Göre Gábor és Durbints sógor alakokkal lekiicsinyli és neveltséges szíben tünteti fel a magyar parasztot és ezzel árt a magyar nemzetnek. Gárdonyi ezen alaptalan és esztelen vád miatt méltán gyulladt haragra. Aljon itt az érdekes levelel:

„1901. XI. 9. — Tisztelt szerkesztő uram! Mellékelt üggyel az Ön fórumához apellálok. A németeknek van Dummer Angustia, az olaszoknak van Pierrettója, Harlekinje, Pantaloneja, Pulcinellája, a spanyoloknak Pasquinja, az angolnak Falstaffja, — és tudomásom szerint ezeket az alakokat a hazájukban nem dobálják meg záptojással. Nekünk eddig nem volt más ilyen országos alakunk, mint a Peleski Nótárius és a komáromi politikus eszmadia és csak velem esik meg, hogy egy lap nyilvánosan nekem ront és öszszeköpös. Kérem, legyen kegyes egy pár sort iratni védelmemre. Sohasem kértem Önt, hogy könyveimről írasson, de most szükségem van rá, mert hazafiságomban támad meg ez a szarvasmarha és fájdalmat okoz nekem. Tisztelő híve Gárdonyi”. Az „Otthon” meg is védte a méltatlanul megbántott író s erre kaptam a Göre Gábor bíró uram színes képé-

vel ellátott levelezőlapot, a következő sorokkal: „Hálás szívvel emlelöm mög az kalapomat. G. G.”

Az 1911. év tavaszán arról értesített, hogy rendes tagnak óhajt ajánlani a Petőfi-Társaságban. (Ezt a levelet, valamint a többi is „orvos és poeta úrnak” címzéssel látta el). Hálásan megköszöntem ezen kiöntető figyelmét. Az év őszén elküldöttem neki az akkor megjelent „Az én mezőm” című verses kötetemet s egyuttal figyelmébe ajánlottam, hogy december hóban lesznek a Petőfi Társaság tagválasztásai. Erre kaptam tőle a következő levelet. „Kedves Poétám! Felesleges volt emlékeztetnie az ideai választó-ülésre, egész évben eszemben tartottam. Megkaptam a szép verses könyvecskét is. Igaz poeta-szív dobog benne. Az ajánlást mindegy, hogy hova küldöm, tehát egyenesen Kérynek (a P. T. titkárnak) küldöm. Csak annyit kell írnom, hogy ajánlom. Hiszen mellékes az a választó-ülésen, hogy kit hogyan színezzek: oda már mindenki készen viszi a szavazatát. Bizton várom, hogy teljes győzelmet aratunk! Szeretettel tiszteli Gárdonyi. Eger, 1911. XII. 2.”

A levél vétele után öt nappal értesített a következő sorokkal Pestre utazásáról: „Holnap, 8-án Pestre érkezem és a Pacal-szállóban fogok lakni. (A Palace-szállót nevezte így el) tréfásan). Keressen fel Gárdonyi”. Meg is látogattam és mély meghatottsággal értesültem, hogy a nagy író, aki évekig nem hagyta el egri hajlékát, ott valóságos remete-életet élt, az én megválasztásom érdekében rándult fel Pestre és itt óhajt maradni a választás befejezéséig, nyolc napig, részben, hogy a vele barátságban levő Petőfi-Társaságbeli tagokat felkeresse érdekemben, részben pedig azért, hogy reám szavazhasson. Amikor ezt neki hálásan megköszöntem, mosolygva így szólt: „A vén medve is elhagyja néha oduját. No meg egy medve nem hagyja el a másikat”. Arra célozt, hogy egy megyebeliek vagyunk. A választásom nagy többséggel történt s én már nem találtam módot arra, hogy azt neki személyesen megköszönjem. Megszokott Pestről, hogy ne legyen alkalom személyesen hálálkodni. Másnap sürgöny érkezett Egerből: „Szívbeli örömd a fényes győzelemnek Gárdonyi”. Sok Göre-nyelvezetű kis verset küldött nekem, de — sajnos — leveleim óriási halmazában most azokat nem tudom előkeresni.

1922-ben hunyta le szeméit. A vesztett világháború és Magyarország feldarabolása mélyégesen feldúlták lelkét s azóta élete lassú hervadás volt. Három év előtt felkerestem sirját. Kívánsága szerint ott nyugszik az egri vár egyik esendes helyén. Sirkeresztjén az általa készített felirat: „Itt pihen Gárdonyi Géza. Csak a teste”. Igen, csak a teste. Nemes, tiszta lelke ott csillog és melegít sok-sok könyvében és élni fog mindörökké. (Folytatjuk)

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

H. A., Bátaszék. Levelére anyagforrás miatt jövő számunkban válaszolunk, addig is szíves türelmét kérjük.

Veritatem sequi. Levelével foglalkozni kívánunk, de kérjük, szíveskedjék nevét és címét közölni, amit természetesen diszkrécióban fogunk tartani.

GYORS HIRDETÉSEK

E rovatban egy szó 10 fillér, vastagabb betűvel 20 fillér, legkisebb hirdetés 10 szó. Leghelyesebb a hirdetés szövegét levélben a hirdetés árának megfelelő összegű levélbelyegben a kiadóhivatal címére be-
kúldbeni.

MEGNÖSÜLNE havi 400 pengő keresettel bíró, nyugdíjképes 36 éves vidéki uriember. Elyenne 26—30 éves esinos urilányt, akinek célja a boldog családi élet. — Leveleket „Némi hozomány” jelígre kérek a kiadóhivatalba kérek.

JÖMENETELŰ ÜZLETTEL rendelkező esinos urilány keresi élet-társát vállalásos, komoly foglalkozású uriember személyében. „Biztos megélhetés” jelígre a kiadóba.

NÉMETŰL JÓL BESZÉLŐ kisaszszonyt keresek 6 és 8 éves gyermekeim mellé. — Ajánlatokat „Családtagoknak tekintjük” jelígre a kiadóba kérek.

ELVÁLLALNEK KÖSER háztartásomba, külön szobával, 2 diák gondozását. „Második otthon” jelígre a kiadóba.

IPARMŰVÉSZNŐ vállalt művészi frivolitási (hajómunka) készítését és tanítását. „Vidékre is elmegegnek” jelígre a kiadóhivatalba.

LEGSZEBBEN mos, fest, tisztít *Geröffy gőzmosóda*, VI., Szondy-utca 68. — E lapra hivatkozónak 5% kedvezményt nyújt.

TELJES ELLÁTÁST adnék nyugdíjas, vagy más biztos egzisztenciájú uriembernek. — Leveleket „Nyugodt otthon” jelígre a kiadóba kérek.

ISKOLÁSGYERMEKEK korrepetálására és a német nyelv tanítására ajánlkozik intelligens özvegyasszony. „Szerény díjazásért” jelígre a kiadóba.

VIDÉKIEKNEK esinosan bútorozott szoba heti és havi árban kiadó. Cím: VII., Péterffy Sándor-utca 7., IV. 8.

EREDETI AMERIKAI „Underwood” portable írógép eladó. — Cím a kiadóhivatalban.

TELJESEN ÚJ „Rotarex” porszívógép, minden tartozékával együtt, ebédő bronzsillár, díszlámpa eladó. Cím: VII., Baresay-utca 3., földszint I.